oreste calleja

Ċens Perpetwu

Ix-Xeneġġjaturi

ĊENS PERPETWU

ORESTE CALLEJA

IX-XENEĠĠJATURI

Ċens Perpetwu

PUBBLIKAZZJONI
www.orestecalleja.com

SKART/ĊENS PERPETWU©2015 Oreste Calleja
ISBN: 978 99957 884 0 7
L-Ewwel Edizzjoni

Edizzjonijiet diġitali
EPUB, MOBI, PDF, AMAZON KINDLE, IBOOKS
huma disponibbli mis-sit tal-Internet tal-awtur.

PUBBLIKAZZJONI
www.orestecalleja.com
webmaster@orestecalleja.com

Il-produzzjoni tal-ktieb u
d-disinn tal-qoxra: O. Calleja.
Ritratti ta' Ċens Perpetwu:
Larry Calleja/MTV.

Id-drittijieti kollha miżmuma mill-awtur.
Permess bil-quddiem biex dawn id-drammi jinħadmu
jew jittellgħu għall-palk, għat-televiżjoni jew għar-radju,
jew għal għamliet oħra ta' xandir jew ta' distribuzzjoni
għandu jinkiseb mingħand l-awtur.

Għal

KIRSTEN

u

KARLA

ĊENS PERPETWU

PERSUNAĠĠI

FREDU

FONZU

ROŻA

IX-XIĦ

ŻAGĦŻUGĦ

TFAJLA

IT-TIFEL

IL-KAPPILAN

ĠIRIEN

ĊENS PERPETWU

1. BARRA. FIĊ-ĊIMITERJU – BINHAR

Sema mdallam; taqtir tax-xita.

FREDU, *ġuvni ta' xi ħamsa u għoxrin sena, liebes libsa skura u mkedda sew, ingravata sewda u faxxa tal-vistu mal-komma tal-ġlekk jinsab bilwieqfa ħdejn qabar sempliċi, b'kuruna zgħira tal-margeriti fuqu.*

QASSIS *u* ABBATINI *jidhru jitbiegħdu mgħaġġlin.*

Fuq l-oqbra għad baqa' xi żewġ NISA XJUH *jitolbu.*

FREDU *joħroġ miċ-ċimiterju.*

Hu u ħiereġ rasu mgħaddsa lejn l-art ħarstu taqa' fuq warda friska f'nofs il-mogħdija.

Jitbaxxa, jiġborha u jibqa' jħares lejha.

Jgħolli ħarstu: jsib li jinsab quddiem il-monument tas-Sette Giugno.

Id-dehra tal-monument titħallat mar-ritratt tal-istess monument li hemm fil-kamra tal-kerrejja.

2. ĠEWWA. FIL-KAMRA TAL-KERREJJA – FILGĦAXIJA.

Dalam sewwa.

L-INKWATRU: bir-ritratt tal-monument tas-Sette Giugno, quddiemu peprina ħamra tal-karti ġo vażett

tal-ġamm. Ħdejh ritratt ieħor ftit akbar: ix-XIĦ *u martu f'jum it-tieġ.*

IL-KAMRA hi mdaqqsa iżda fqira; tintuża bħala kamra tal-ikel, kamra tas-sodda u kċina - il-ħitan tal-ġebel kważi għeri, it-tibjid imqaxxar għal kollox - l-art madum imfarrak maħmuġ. Fuq ix-xellug hemm indana mill-iċken u l-bieb ta' barra li jinfetaħ fuq is-setaħ u t-taraġ tal-kerrejja.

Imdendla fuq ġewwa mal-bieb hemm għonnella. Fuq ħajt tal-kamra. tieqa fil-għoli li minnha jidher il-ħajt sfieq tal-bini tal-faċċata jagħlaq kull dawl minn barra.

Għamara mill-anqas, sodda żlugata tal-ħadid f'rokna, b'kaxxa tal-birra taħt il-ġenb ta' ġewwa żżommha biex ma taqax; mejda miksija bil-linoljum imtebba' u mċarrat, gwardarobba antika u għolja ħdejha. Rokna oħra tal-kamra hi maqtugħa għaliha b'purtiera skulurita li tiġġerra fuq kanna tal-ħadid: il-kċina, b'fuklar żgħir b'xi spiritiera tal-pitrolju, borma u bott tal-landa.

Maġenb il-fuklar, lavaman bi friskatur taħt vit iqattar ħdejn xkupa u barmil. Imqassmin mal-ħitan, mera u xi nofs tużżana inkwatri bl-istampi suwed, ma tafx x'kienu juru, għajr inkwatru mdaqqas tal-Madonna li hemm ħdejn is-sodda, b'taħtu xkaffa, b'fuqha tarf ta' xemgħa moħlija u żewġ vażetti b'ilma maħmuġ u fjuri nexfin.

Pultruna b'dahar għoli li tinsab biswit il-bieb ta' barra.

Mitluq fuqha X-XIĦ, *mirdum taħt kowtijiet u gvieret qodma li jostruh sa nofs sidru fejn hemm ileqqu xi nofs tużżana midalji.*

Wiċċ IX-XIĦ *mgħaddam u nofsu moħbi wara nuċċali kbir tax-xemx.*

Fuq dirgħajn il-pultruna jixirfu mitluqin bla ħajja s-swaba bojod u nexfin ta' idejn IX-XIĦ.

*Ebda sinjal ta' ħajja m*ix-XIĦ *għajr QALBU TĦABBAT - taħbita li tidwi mal-kamra kollha, titħallat mal-ħoss ta' vit iqattar u kultant xi żarżira ta' ħorn ta' karozza minn barra t-triq.*

*Maġenb il-pultruna tax-*XIĦ *hemm oħra battala, xall iswed fuqha.*

Bejn iż-żewġ pultruni, gradenza żgħira fejn hemm il-gwarniċi u r-ritratti tas-Sette Giugno u tat-tieġ.

Il-bieb ta' barra jinfetaħ. Imwaħħal fuqu minn barra hemm FAXXA SEWDA TAL-VISTU.

Jidħlu ROŻA *u* T-TIFEL.

ROŻA*, mara ta' xi erbgħin sena, liebsa libsa sewda u sempliċi, karkur f'saqajha ħafjin, xagħarha miġbud lura f'toppu mberfel. F'id waħda għandha ġewlaq kbir u basket taċ-ċarruta;* IT-TIFEL*, li għandu xi seba' snin, mgħobbi wkoll bil-basktijiet.*

ROŻA *ssakkar il-bieb bil-firroll u tersaq lejn il-mejda biex tixgħel il-lampa tal-pitrolju, iżda waqt li qiegħda tnaddaf il-ftila tieqaf ħesrem tissemma'.*

JIDWI MAL-KAMRA L-ĦOSS TA' QALB TĦABBAT.

ROŻA *tħares fiss lejn* IX-XIĦ *fil-pultruna, donnha tintebaħ bih għall-ewwel darba.*

TIFEL

(iħares lejn IX-XIĦ*)*

Ma, in-Nannu.

IT-TIFEL *jagħmel biex jersaq lejh.*

ROŻA

Oqgħod hawn! Moħħok hemm int.

(turi lejn il-bieb)

ROŻA *tibqa' tħares ċassa lejn* IX-XIĦ *għal ftit, imbagħad ixxengel spallejha, iddur u tibda xogħolha donnu m'hemm ħadd fil-kamra.*

Bil-basktijiet u T-TIFEL *magħha tersaq lejn il-gwardarobba, tiftaħha u tibda tqalleb il-ħwejjeġ tan-nisa, qodma u użati sew, li hemm ġo fiha.*

Għall-bidu taqbadhom waħda waħda u tipprovahom fuq sidirha donnha biex tara jiġuhiex u kultant titfa' xi waħda fil-ġewlaq. Wara ftit iżda ma tkompli tqis xejn u titfa' kollox bl-addoċċ fil-basktijiet.

Meta tlesti ddur għall-kxaxen u tqalleb fihom. Issibhom mimlijin imbarazz, karti sofor donnhom kontijiet, xi portmoni qadim, imrewħa kbira sewda, ktieb tal-knisja oħxon, kuruna tar-Rużarju b'boċċi kbar.

ROŻA *tixħet kollox fil-basktijiet li* T-TIFEL *iżommilha miftuħin.*

3. ĠEWWA. IT-TROMBA TAT-TARAĠ TAL-KERREJJA F'NOFS DALMA.

FREDU *jidħol minn barra.*

Jibda tiela' t-taraġ dejjaq - jitla' bil-mod, passi tqal u għajjenin.

4. ĠEWWA. IL-KAMRA FIL-KERREJJA.

ROŻA *ssib kaxxa tal-landi li darba kienet tal-gallettini u tisma' xi ħaġa ċċekċek ġo fiha.*

ROŻA *tmur mal-mejda bil-kaxxa f'idejha, tissara biex tipprova tiftaħ l-għatu ssikkat. Fl-aħħar dan jinfetaħ f'daqqa u mill-kaxxa jtiru 'l barra ruxxmata buttuni u xi kobob tas-suf.*

ROŻA, *diżappuntata, tinżel tiġbor kollox mill-art.*

Tieqaf ħesrem hekk kif tisma' L-PASSI TA' XI ĦADD TIELA' T-TARAĠ. Tibda tixħet kollox bil-ħeffa ġol-basktijiet.

Xi ħadd jipprova jiftaħ il-bieb ta' barra, iżda jsibu msakkar.

TAĦBITA MAL-BIEB.

ROŻA *tinża' l-karkur u tiġri ħafja u bla ħoss biex taħbi l-basktijiet fir-rokna bejn il-ħajt u s-sodda.*

IT-TIFEL

(iħares lejn il-bieb)

Ma. Hemm xi ħadd, Ma.

ROŻA *ssikktu bil-herra. Tressaq malajr siġġu mal-mejda u tagħmel ħsejjes taparsi qed tqum u tilbes il-karkur.*

AKTAR TAĦBIT MAL-BIEB.

ROŻA *toħroġ kuruna tar-Rużarju mill-but hekk kif tersaq lejn il-bieb.*

ROŻA

U ġejja! Ġejja għall-erwieħ!

Tiftaħ il-bieb.

Jidħol FREDU *iżda jieqaf fl-intrata, iħares suspettuż lejn* ROŻA.

ROŻA

Huwa int, Sur Fred. Ġa spiċċa kollox?

FREDU *jidħol passejn 'il ġewwa, għajnejh mill-ewwel ifittxu lix-*XIĦ.

FREDU

(idur fuq ROŻA*)*

Għalfejn sakkart?

ROŻA *tmur lura mal-mejda u tpoġġi bilqiegħda fuq is-siġġu, il-kuruna tar-Rużarju fuq ħoġorha.*

ROŻA

Ma kienx hemm bosta nies, hux? U lanqas fjuri jkolli ngħid. Miskina s-Sa Kunċett - hi riedet li ma jibagħtux fjuri iżda. Għotjiet għall-karità...

FREDU

(fuq kliemha)

Għalfejn sakkart?

ROŻA

(turi lejn IT-TIFEL*)*

Tajba din – ma ridtx li tmurli għajnejja bija u dal-qanfud jaħrabli 'l barra - ara l-ieħor!

FREDU *jmur lejn is-sodda, iħoll l-ingravata minn għonqu.*

ROŻA *tagħmel biex tqum mis-siġġu, għajnejha fuq il-basktijiet moħbija wara s-sodda.*

FREDU *jdur u jpoġġi fuq tarf is-sodda.*

ROŻA *terġa' tinżel malajr bilqiegħda. Subgħajha jduru maż-żibeġ tal-kuruna, tgedwed xi ħaġa, iżda għajnejha fuq* FREDU.

FREDU *jfittex fil-bwiet imbewqin tal-ġlekk minn fejn joħroġ il-warda li kien ġabar miċ-ċimiterju.*

Iħares lejn il-warda għal ftit, donnu ma jafx x'għadha tagħmel għandu.

Jarmi l-warda.

Idaħħal idu lura fil-but u joħroġ pakkett tas-sigaretti. Fadal biss sigarett wieħed.

Jersaq bih f'ħalqu lejn il-mejda u jkebbsu mal-lampa tal-pitrolju.

ROŻA

(titniegħed)

Din zitek ukoll, kif kellha tħallina. Ma kienx hemm bosta nies, hux?

FREDU *jdaħħan, iħares mal-kamra.*

FREDU

Int tista' tmur issa. Nieħu ħsiebu jien lix-Xiħ.

Pawsa.

ROŻA *ma titniffisx.*

FREDU

Grazzi talli qgħadt miegħu, Roż.

ROŻA *mitlufa tgedwed ir-Rużarju.*

FREDU

Għedtlek grazzi talli qgħadt miegħu! Tista' tmur.

It-talb ta' ROŻA *jiżdied fil-ħerqa.*

FREDU *jkun se jdur fuqha meta jilmaħ il-kexxun imbexxaq tal-gwardarobba. Jersaq lejh u jiftħu.*

Jagħti daqqa t'għajn fih, jagħlqu u jiftaħ il-bibien tal-gwardarobba battala kważi għal kollox.

FREDU *jzekzek; fehem kollox.*

Idur iħares madwar il-kamra, donnu jfittex xi ħaġa.

Jersaq lejn l-inkwatri mal-ħitan, jaqlagħhom, ifittex warajhom u jqegħedhom lura f'posthom.

Ikun se jagħmel l-istess bl-inkwatru tal-Madonna meta jidher jerġa' jibdielu u minflok idur lejn is-sodda. Iqalleb fil-friex, ifittex taħt is-saqqu u l-imħaded.

ROŻA

X'int tagħmel?

FREDU *jkompli jfittex. L-ewwel itektek mal-madum bit-takkuna taż-żarbun, imbagħad jinżel għarkupptejh ħdejn is-sodda. Jittawwal taħtha u jipprova jiġbed 'il barra l-kaxxa tal-birra, iżda jsibha mħaxkna iebsa wisq.*

ROŻA

Attent, dik ruħ ommha fi snienha dik is-sodda...

FREDU *iżda diġà taha ġibda bil-herra u ħariġha 'l barra. Is-sodda titbandal fuq tliet saqajn u tixxengel għal fuqu.*

ROŻA

(tersaq lejn is-sodda)

Eh, hemm aħna! Nista' naf x'inti tfittex? Imissek tistħi! Sal-bieraħ stess kien għad hemm dik ir-ruħ qaddisa tas-Sa Kunċett tistrieh fuqu dak is-saqqu. Qas rispett lejn il-mejtin m'għad għandek?

FREDU *qalleb fil-kaxxa tal-birra. Kulma jsib huma gazzetti u rivisti qodma, xi strapozz bla sura u rumanzi antiki għadhom faxxikli.*

Iddiżgustat jitlaq kollox fl-art. Iżda kif ikun se jqum bilwieqfa jilmaħ il-basktijiet ta' ROŻA *moħbija n-naħa l-oħra tas-sodda.*

FREDU

Dawk x'inhuma?

ROŻA *tgħaġġel biex tiħodhom iżda* FREDU *jaqbeż ħafif minn fuq is-sodda u jilħaq qabilha.*

Jaħtaf basket.

ROŻA

Ġibu 'l hawn dak! Dawk tiegħi. Ġibhom, dimonju tal-infern!

FREDU

Aqtagħha trid!

Jaqleb il-baskett wiċċu 'l isfel fuq is-sodda fejn jaqa' l-imbarazz li ROŻA *kienet deffset fih.*

Mhux kuntent, FREDU *jaqbad il-basktijiet l-oħra.*

ROŻA

Ara itlaqli kollox! Itlaqli kollox!

FREDU

(jaqleb kollox fuq is-sodda)

Int se taqtagħha jew? Għandek biex tgħidli jmissni nistħi wkoll!

Taqa' l-kaxxa tal-buttuni li jerġgħu jinxterdu ma' kullimkien.

ROŻA

Eh! Issa kuntent, hux! Ja xkupa l'int! Ġib 'l hawn!

FREDU *jkompli jqalleb fil-basktijiet sakemm jintebaħ li m'hemm xejn jgħodd għalih.*

Jitlaq kollox u jħalli lil ROŻA *tixħet kollox lura fil-basktijiet.*

FREDU

Wiċċ ir-Ružarju għandek int, Roż. *(izekzek)* Istħi, Roż. Tisraq lil ziti mejta quddiem l-imsejken żewġha għax ma jista' jagħmel xejn biex jiddefendi l-propjetà tiegħu; istħi, Roż!

ROŻA

Isma' min qed jitkellem. *(tgħajbu)* Il-propjetà tiegħu - l-imsejken żewġha!. Issa ġej bis-sapun, Fredu ta' qalbi? Dan minn fejn dar-rispett kollu lejn qrabatek? U ħallina! Dawk tiegħi iva. Ħaqqni xi ħaġa ta' kemm seftirt dawn is-snin kollha li ili nitqanna b'dik zitek u b'dak l-iżmagat.

(turi lejn IX-XIĦ*)*

FREDU

Kont ħsibtek qed tagħmel kollox f'ġieħ il-karità nisranija, Roż.

ROŻA

U karità kienet; karità mela. Taf daqsi li qatt ma tawni l-belli liri ta' kemm seftirt warajhom; taf hux?

FREDU

Tawk forsi le. Imma Roż...

(jagħmel sinjal b'idu - irid ifisser serq)

...Eh, Roż?

ROŻA

(tixtieq tiggranfalu wiċċu)

X'imma imma! Jien qatt ma sraqt xejn taf! Jien idejja ndaf! Xummiema! Mhux bħal ta' xi ħadd!

FREDU *jibqa' sajjem.*

Ifittex fil-but għall-pakkett tas-sigaretti imma jsibu vojt. Ifittex fl-art is-sigarett li kien qed ipejjep qabel u li kien waqagħlu waqt li kien qed iqalleb fil-basktijiet. L-ewwel ma jsib hi l-warda li rema ftit qabel.

Jiġbor il-warda u jħares lejha.

Terġa' tfeġġ ID-DEHRA TAL-KURUNA MARGERITI FUQ IL-QABAR; issa mxarrba għasra, il-fjuri donnhom naqsu, imtajra mir-riħ.

FREDU *jarmi l-warda u jiġbor is-sigarett, jitfgħu bejn xofftejh, ikebbsu u jerġa' jibda jdaħħan.*

ROŻA

(tgerger waħedha)

Qrast fil-laħam il-ħaj milli jidher.

Mgħobbija basktijiet ROŻA *tersaq mat-*TIFEL *lejn il-bieb*

ta' barra.

ROŻA

Ħadt il-grazzi ħej, ibni!

FREDU

U mur jekk għandek! Mingħalija ġa għedtlek li m'għandix bżonnok. M'għandi bżonn ħadd jien.

ROŻA *tieqaf fl-intrata.*

FREDU *jqum f'salt u jerġa' jibda jdur mal-kamra, ifittex fejn ifettillu, iżda did-darba aktar bil-herra, iħalli kollox ta' taħt fuq, bibien u kxaxen miftuħin, ħwejjeġ mal-art u inkwatri mxenglin.*

Fl-aħħar idur ukoll għall-inkwatru tal-Madonna, jaqilgħu u jfittex warajh: xejn. Jitilqu maġenb is-sodda.

Jitlef il-ħeġġa malajr daqs kemm ħakmitu; jintelaq iddiżappuntat fuq is-sodda, wiċċu 'l fuq.

ROŻA *terġa' tidħol lejn nofs il-kamra tirranġa ftit dak li qala'.*

ROŻA

Qtajt qalbek mela, gustuż? Nixtieq naf x'kont taħseb li se ssib f'dil-miżerja kollha.

FREDU

(iħares lejn is-saqaf);

Taf daqsi.

ROŻA

Xi tridni naf?

FREDU

Taf, taf, Roż.

ROŻA

Imsejkna s-Sa Kunċett, anki l-aħħar libsa sura ta' nies li kellha ħadulha biex difnuha fiha. Ħasra.

FREDU

Tgħid int għax kieku kont tiħodha int, mhux hekk?

ROŻA

Ilsien ħażin! Ħasra dil-miżerja kollha ridt ngħid.

Pawsa qasira.

FREDU

Tgħid x'għamlu bihom imma? Int imissek taf, Roż.

ROŻA

Xi tridni naf? Ara jien sejra.

FREDU

(iqum bilqiegħda fuq is-sodda)

Taf, taf, Roż...

FREDU *jqum u jersaq lejn* ROŻA.

FREDU

…Il-buqxiex, Roż. Fejn ħbewh tgħid, eh?

ROŻA

Ma nafx x'int toħlom. Sejra jien...

Iddur biex titlaq iżda FREDU *jżommha minn idha.*

FREDU

Taf, Roż. Il-flus - il-flus, Roż! Kellhom flus dawk it-tnejn, Roż. Barra l-pensjoni tax-Xiħ kellhom

xi ħaġa mrekkna hawn ġew żgur. Mhux hekk, Roż? U naħseb li inti - inti taf fejn, Roż.

ROŻA

(tidħak)

U x'int tgeżwer! Flus hawn? Din isbaħ issa! Ma ssibx sold li hu sold hawn ġew, Fred, qas jekk iddum tqalleb sal-Ġudizzju universali! Imma kemm bqajt ibleh!

FREDU *jidħol bejn* ROŻA *u l-bieb – ma jħallihiex toħroġ.*

FREDU

Iva, flus, Roż! Flus! Naf x'jien ngħid jien!

ROŻA

Ara ħallini ngħaddi…

FREDU *jersaq aktar fuqha.*

ROŻA

…Tersaqx lejja, dimonju!

FREDU *jkompli jsus warajha waqt li* ROŻA *tinġibed lura, iżżomm lil binha quddiemha*

FREDU

Xi mkien iridu jkunu, Roż. Ix-xwejħa ziti kienet makakka, imma int - int Roż, ma kont xejn anqas minnha. Kont tgħassislha - kont tissindikalha kull pass li tagħmel, mhux hekk? Kont tgħarrex dejjem warajha... u kont taf fejn kellha l-moħba, mhux hekk, Roż?

ROŻA

(waslet daharha mal-ħajt)

Tersaqx lejja għedtlek! Jien ma naf xejn. Naħlef! Kieku naf - kieku naf fejn kellha xi flus kont se nikkuntenta ruħi nieħu dawk l-erba' denduliet maħmuġin?

FREDU *wasal fuqha sew.*

ROŻA

Jekk trid taf xi ħaġa... staqsi lilu! Lix-Xiħ!

(turi lejn IX-XIĦ *fil-pultruna)*

Hu jaf aktar minni, ibqa' ċert! Staqsi lilu!

FREDU *jieqaf - iħares lejn* IX-XIĦ.

FREDU

U tgħid?

ROŻA

Min tridu jaf jekk mhux hu? Dejjem ikkakkmat hemm, jara kulma jsir f'dil-kamra.

FREDU

Mhix idea ħażina kieku.

FREDU *jibda riesaq lejn* IX-XIĦ.

ROŻA *tħaffef lejn il-bieb, timbotta* t-TIFEL *'il barra, iżda tegħlibha l-kurżità u tieqaf fl-indana, tara x'se jiġri.*

FREDU

(wieqaf quddiem IX-XIĦ*)*

X'hemm, Zi? Kont qed tismagħna naħseb. Taf x'qed infittex, hux hekk? Iva, lilek qed ngħid - lilek xwejjaħ, imgezzez hemm għas-sħana, il-midalji jleqqu fuq sidrek, għanjejk moħbija wara dak in-nuċċali, ma nafux intix ħaj jew

mejjet, trux jew għama. Int iva, sieket hemm bla ma titħarrek, int taf fejn ħbiethom il-flus tgħid?

Pawsa – imbagħad iniżżel wiċċu eqreb lejn IX-XIĦ.

FREDU

Ma titkellimx? Fittixt kullimkien, forsi rajtni - smajtni wkoll ikolli ngħid, eh? Imma tgħid - tgħid wara dik il-maskra għajjiena ta' wiċċek - tgħid qed tiddieħak bina, eh? Għalxejn tilgħabha tal-mejjet, taf! Aħna nisimgħu - qed nisimgħuha dik qalbek tħabbat. *(jieqaf jissemma')* Tismagħha? Tikxfek dik il-qalb, Xiħ; int m'intix mejjet, le! M'intix! *(jgħajjat f'wiċċu)* Lilek qed ngħid, taf! Tkellem! Fejn ħbiethom il-flus? Fejn? Fejn?

ROŻA *tagħlaq il-bieb ta' barra u tidħol lura fil-kamra.*

ROŻA

Bil-mod, mhux hekk, Fred! Qas ħaqq min jismagħna! Mhux hekk...

FREDU

Le? Mela kif? Tgħid int, mhux ta' min jaħqru, hux?...

FREDU *jilgħab b'subgħajh bil-midalji fuq sider* X-XIĦ.

FREDU

...Għax ara ħej kemm konna qalbiena; kemm konna kuraġġużi!

Jaqla' l-midalji u jżommhom fil-pala ta' jdejh, imbagħad jieħu l-peprina ħamra mill-važett.

FREDU

U din ukoll, tafx - biex żgur ma ninsewx kemm tqabad għalina... biċċa ta' xiħ żmagat!

*Jarmi kollox fl-art u jaħtaf lix-*XIĦ *minn sidru, jgħollih minn fuq il-pultruna u jissussah.*

FREDU

Int se titkellem, jew? Tkellem; fejn huma l-flus? Fejn?

ROŻA

(tipprova żżommu)

Stenna! Ieqaf, Fred! Għaddieli ħsieb!

FREDU

Da' x'kien! Xi ħsieb?

ROŻA

Min jaf... min jaf humiex hemm?

(turi lejn l-imħadda taħt IX-XIĦ*)*

FREDU

*(jitlaq lix-*XIĦ *bil-herra)*

Hemm? Taħt l-imħadda?...

ROŻA

Għaliex le?

FREDU

Malajr naraw.

ROŻA *u* FREDU *jduru madwar il-pultruna, jippruvaw ifittxu bla ma jċaqalqu wisq lix-*XIĦ.

FREDU

Hekk ma se nagħmlu xejn. Stenn ftit.

*Jaqbad lix-*XIĦ *u jaqilgħu minn fuq il-pultruna u jixħtu bħal xkora patata fuq il-pultruna l-oħra.*

ROŻA

Ma jidher li hawn xejn.

FREDU

Aqla' l-imħadda 'l barra!

ROŻA *tagħmel hekk u bl-imħadda f'idejha tmur mal-mejda għad-dawl.*

FREDU *jieħu l-imħadda l-oħra mill-pultruna fejn* IX-XIĦ *baqa' mitluq fejn tefgħu.*

ROŻA

(tagħti bil-ponn fuq l-imħadda)

Afli hawn m'hawn xej'.

FREDU

Ġib!

Jitlaq l-imħadda tiegħu fejn lanqas hu ma sab xejn, u jieħu ta' ROŻA.

Ifittex kemm ifittex, ma jsib xejn.

Bir-rabja jċarrat l-investa u jaqsam l-imħadda.

Rix itir ma' kullimkien.

ROŻA

Is-sagramewt! Fejn ix-xjafek ħbewhom, nirrahom ma nafx xiex!

FREDU *jdur lura fuq* IX-XIĦ *- jerġa' jaħtfu minn sidru.*

FREDU

Dan - dan jaf! Tkellem int! Fejn? Jekk m'intix se titkellem!...

(jgħolli idu, il-ponn magħqud)

Il-bieb ta' barra jinfetaħ u jitfaċċa FONZU, *raġel qsajjar u magħlub, għandu 'l fuq minn ħamsin sena, liebes beritta f'rasu, libsa u ingravata sewda - hu ukoll għadu ġej mill-funeral. F'idejh għandu umbrella magħluqa tqattar.*

Jidħol fil-kamra kważi b'ġirja, iżda malajr jieqaf soptu jħares madwaru.

FONZU

Hawn x'inhu ġej?

FREDU *jitlaq lix-*XIĦ *lura fil-pultruna tiegħu, iżda ma jweġibx.*

FONZU *jkompli jdawwar ħarstu mal-kamra - mistagħġeb jara l-ħerba li ħallew warajhom* FREDU *u* ROŻA.

Jagħti xi passi 'l ġewwa, bit-tarf tal-umbrella jteftef fir-rix imxerred mal-art. Imbagħad ħarstu taqa' fuq is-sodda titbandal fuq tliet saqajn.

Idur irrabjat fuq ROŻA.

FONZU

Staqsejt mistoqsija jien! Hawn x'inhu ġej! X'ġara hawn ġew?

ROŻA

Eeee!! Toqgħod iżżebbeġ xejn lejja, int! Jien m'għandix x'naqsam! Staqsi 'l dak! *(turi lejn* FREDU*)*

FREDU *jitbissem imqarras imma ma jweġibx għall-akkuża. Jorbot idu fuq sidru.*

FONZU

(jiġri lejn is-sodda)

Din min kissirha? Tafu li din propjetà tiegħi, hux? Tafu li kull ħsara li ssir hawn tridu tagħtu kont lili tagħha? Mhux biżżejjed għamiltuhomli miżbla dal-flats! Issa ser tibdew tisfaxxaw l-għamara wkoll!?

FREDU

Għax hawn flats saru issa, hux Fonz? Kont naħseb li kerrejja kienet.

FONZU

Flats jew kerrejja, jien is-sid hawn! U meta taslu biex titilqu - u niżżu ħajr 'l Alla li ma baqax wisq biex! - meta taslu biex titilqu, jew insib kollox kif ħallejtu, jew b'raskom idur!

FREDU

Tarax, għal dal-gozz raċanċ!

Jagħti daqqa ta' sieq ħafifa lill-bieba żgħira li hemm ħdejn is-sodda - il-bieba tal-kamra tal-banju(!) - u mad-daqqa din taqa' 'l ġewwa msewsa.

FREDU *jidħak.*

FONZU

Raċanċ tgħidlu int, ja biċċa ta'!...

FONZU *jersaq fuq* FREDU, *idejh magħluqin mal-umbrella.*

FREDU

U ħallina Nann, trid!

(b'żuffjett iniżżillu l-beritta fuq għajnejh)

Tridx tħallina. Lili tiġinix bil-kummiedji, tafx. Meta tagħlaq il-kera mhux dejjem tiħodhom flusek?

FONZU

Iva!

FREDU.

...Ukoll jekk kien ikun hemm bżonn tagħsar-homlhom minn demmhom, sa l-anqas sold kont tiħodlhom lil dawk iż-żewġt ixjuħ.

FONZU

Baqax - ma niħux flusi!

FREDU

U int xi ħaġa hekk kont tistenna biex titfagħhom 'il barra. Imma sa fl-aħħar issa ħlist minn waħda minnhom tal-anqas. Ridt tmur il-funeral tagħha biex tkun żgur li telqet, hux Fonz? Neħħitulek l-inkomdu, tibżax. Issa nistennew biss li l-ieħor isegwi l-eżempju tagħha.

ROŻA

(taparsi bdiet tirranġa
*lix-*XIĦ *lura f'postu)*

Isimgħu daqsxejn kif jitkellem fuq qrabatu! U Santu Spirtu!

FONZU

X'tistenna mill-ġoventù tal-lum, ħej? Saru kbar

f'daqqa dawn! Ma jafux xi jfisser ġuħ u għaks; ma jafux! Sabu s-sodda mifruxa! Ma rawx żewġ gwerer fuq xulxin kif rajna aħna! Ma jafux!...

FREDU

Ma nafux le aħna. Biss jekk intom rajtu għaxar snin ta' gwerer, għamiltu l-bqija ta' għomorkom tbellgħuhomlna bħala skuża għal kulma jinqala' u tiftaħru kemm kontu kuraġġużi!...

FONZU

Isimgħu! Tlablib, żebliħ u dmugħ: dawn huma ż-żgħażagħ tagħna ħej! Ma ssibx wieħed minnhom li ma tisimgħux igemgem kontra l-gwerer, jibża' minn dellu li għad jasal iż-żmien li hu ukoll xi darba jsib ruħu wiċċ imb wiċċ mal-mewt! Mur għidilhom jgħaddu mill-gwerra li rajna aħna!

FREDU

Hemm aħna! Ftaħar ħej! Ftaħar għax rajt gwerra sħiħa. Jew tnejn kienu? Imma bilħaqq l-ewwel waħda kellha tkun il-gwerra li ttemm il-gwerer kollha, mhux hekk? Gwerra glorjuża - il-Kruċjati tas-Seklu Għoxrin! U ma kienet xejn għajr biċċerija glorifikata! Ftaħar ħej mela, għax għandek biex!

ROŻA *tiġbor il-basktijiet, tiġbed* IT-TIFEL *lejn il-bieb.*

ROŻA

U xi jkolli nisma' fi xjuħiti! Aħjar nara mmurx 'l hemm.

FREDU

Mur, Roż, mur. U żommu sewwa dak il-basket, tafx. Il-barka miegħek; hekk jew hekk kulħadd

irid jgħix.

FONZU

Eh? X'jiġifieri?... Stenn ftit, Roż! Hemm x'għandek?

ROŻA

U xejn!

(timbotta T-TIFEL *u ġġebbdu minn widnejh)*

Iftaħ dak il-bieb int, qisek mitruħ!

FONZU

Għedtlek stenna, Roż! Lilek qed ngħid! X'għandek hemm ġew?

ROŻA

Isma', inti x'inhi affarik? Qas li kont il-ġustizzja!

FONZU

Jien il-ġustizzja hawn ġew sakemm kull biċċa raċanċ li hawn hi tiegħi. Iftaħ ħa nara xi bramt!

ROŻA

Xejn minn tiegħek, ibqa' ċert! Bramt sabiħ! Erba' ċraret u xi denduliet - dak kull m'hemm. Kienet wegħdithomli dik ir-ruħ qaddisa tas-Sa Kunċett...

FONZU

(jeħodilha l-basktijiet u jmur mal-mejda)

Issa naraw.

ROŻA

(lil FREDU*)*

Stajt gdimt ilsienek int ukoll!

FONZU *jqalleb fil-basktijiet sakemm il-kaxxa tal-buttuni*

tinqaleb u ta' ġo fiha jinxtered ma' kullimkien.

ROŻA

Eh, eh, eh! M'hawnx għalik! Tarmuhomli mit-tieqa jonqoskom dawk il-misħutin erba' buttuni! Ġib 'l hawn; ġib!

FONZU

(iwarrbilha u jħalliha tiġbor kollox)

Ma tistax tlumni lili jekk noqgħod attent li ħadd ma jisraqli ħwejġi. Lili ħadd ma jgħaddini minn għajn il-labra, Roż.

ROŻA

Minn x'imsella jgħadduk lilek! Li ma ngħidlekx ukoll!

IT-TIFEL *jersaq jagħtiha xi ħaġa li ġabar.*

ROŻA

Biex ġej? Ħallik mill-midalji! *(tarmiha)* Iġbor il-buttuni int!

FONZU *jieħu minn idejn* IT-TIFEL *uħud mill-midalji li baqagħlu.*

FONZU

Imisskom tistħu - dik hi. Għarukaża! Anki raġel agħma, magħtub u trux tisirqulu l-ħwejjeġ minn fuqu kieku tistgħu.

(jitfa' l-midalji fil-but tal-ġlekk tiegħu)

FREDU

Xi trid tagħmel la ħaddieħor leħaq seraqlu l-portafoll, biex ma ngħidx ġieħu wkoll.

FONZU

Le, inħallihom biex tobormuhom intom mela! Int issa tiddaqqaq, żagħżugħ. Ma kontx tagħmel hekk kieku zijuk kien għadu fl-aħjar tiegħu. Kien raġel dan - imma raġel tassew, taf. M'għadx baqa' rġiel bħalu!

FREDU

Xi swietlu rġulitu kollha? Arah hemm, gozz għadam mixħutin f'rokna, ma jaqlax għajnejh minn fuq dawk ir-ritratti, kuntent jikkontemplahom mis-sebħ sad-dlam, basta għandu dawk l-erba' biċċiet landa fuq sidru li jankrawh mal-imgħoddi - is-Sette Giugno, l-Otto Settembre u l-bqija tal-ħolm tiegħu kollu! Xejn għajr ħolm fieragħ!

FONZU

Id-demm ta' missirijietna jitlob ħaqq ta' kliemek, Fred! Imissek tistħi!

FREDU

Jekk ma nafx kif, it-tort mhux tiegħi. Ħadd m'għallimni.

FONZU

Taf li tinsab quddiem wieħed mill-ftit li kellhom il-kuraġġ jissieltu mal-barrani għad-drittijiet tagħhom; tafu dan hux? Ma ngħidlekx kemm ra ma' wiċċu - saħansitra tturufnawh! Taf li kien darbtejn deputat tal-Kamra, hux, biex ma ngħidlekx ukoll li kien ministru tal-... tal-.... insomma, ministru ta' xi ħaġa kbira! U matul il-gwerra mbagħad!?... Uuu! Dik qlubija! Dak

kuraġġ! Tilef żewġ uliedu fit-taqbid; żewġ ulied tilef!

FREDU

Ikolli ngħid aktar ħaduha bi kbira uliedu dik it-telfa - huma li mietu. Hu baqa’ ħaj - jekk tista’ ssejjaħlu ħaj. Ħares lejh; qatt rajtu jitħarrek int, għidli? Qatt rajtu jagħmel xi ħaġa? Qatt! Imma għax għandu biċċtejn landa fuq sidru, għax xagħru issa bjad u jixhed għerf u għomor, allura kulħadd jgħid kemm kien kbir - kemm kien qalbieni! Imma min jgħidilna li għadu ħaj kieku mhux għax nisimgħu dik qalbu tħabbat - tħabbat bla heda? Kultant... kultant meta nidħol hawn ġew u nsibu mill-ewwel quddiemi, hemm qisu monument, għajnejh magħluqin taħt dak in-nuċċali, imniffsejh ma jitħarrkux, ngħid: Hawn aħna, miet sa fl-aħħar! Miet! Doqqu t-trombi - miet!

ROŻA

U Santu Spirtu!

FREDU

Iżda mbagħad, meta f’widnejja jiskot id-diwi tal-ħamba tat-triq mnejn dħalt, imbagħad fis-sikta ta’ dil-kamra nisma’ ħoss, taħbita, sejra Tum-tum, tum-tum, tum-tum!... Bil-mod, iżda tidwi mal-kamra kollha - Tum-tum, tum-tum, tum-tum... Qalbu tħabbat. U ninduna li għadu ma mietx! Għadu ħaj!

ROŻA

U barra minn hawn is-siegħa ta’ dal-ħin! Kieku

int dak li tixtieq - biex teħles minnu u titlaq.

FREDU

Jien biss nixtieq hekk, Roż? Ma xebbgħekx lilek ukoll? Ma ddejjaqtx issefter warajh, jum wara l-ieħor? Għidli; x'inhu li jorbotna miegħu lilna lkoll? Għaliex ma naqbadx u nitlaq jien , imur lejn il-Kanada ħdejn ħija? Imma le - nibqgħu hawn ilkoll, imdawrin miegħu, naraw li ma jmutx, ngħassu l-ħin kollu li dik it-taħbita ta' qalbu ma tibdiex tnin. U malli jqaħqaħ xi ftit, darba f'elf qamar, tarana nisħtu dawk il-ħames xelini tat-tabib iżda mmorru niġru nġibuh li ma jmutx taħt għajnejna dan ix-xiħ u n-nies tgħid bina għax ittraskurajnieh! X'qed nistennew biex neħilsu minnu? Li jiġrilna bħal ziti li għamlet għomorha ddur bih sakemm ma felħetx aktar u għotrot f'daqqa u sabet ruħha d-dinja l-oħra?

ROŻA

Minn daqshekk għandek raġun - darba f'għomrok! Ħliet ħajjitha ddur bih, u dik hi. Dejjem tgħasses madwaru kienet - u meta ngħid tgħasses tafx, tgħasses tassew! Xejn ma kien jaħarbilha minn dak li jsir madwarha. Ma kenitx tħallih waqt wieħed waħdu!

FONZU

Kien jixraqlu kull ma għamlet miegħu. Raġel kbir kien! Eh, niftakar fl-imgħoddi...

FREDU

Tagħmel ħazin. L-imgħoddi miet. U kieku dan kien tassew ir-raġel kbir li dejjem tgħidu li kien,

kieku hu stess kien jgħidilna, - Itilquni lili; fendu għal raskom! Imma ma jistax jistenna li nibqgħu għal dejjem marbutin miegħu, naħlu ħajjitna biex inżommuh ħaj, waqt li aħna qed immutu! Kien jagħtina l-ħelsien! Int Roż ma tibqax isseftirlu aktar kieku, jien nerħilha lejn il-Kanada u Fonzu jikri dil-kamra...

FONZU

Mhux li kien! Ili tant nistenna! Iżda mhux ħafif daqs kemm tgħid int, Fred, li teħles mill-imgħoddi.

FREDU

Tort tagħna. Għax flok nippruvaw ninħallu, aktar norbtu lilna nfusna mal-imgħoddi...

FREDU

Kieku! Imma safrattant għadek m'intix is-sid.

FONZU

Sakemm dak ma jmutx, le, m'iniex is-sid, imma wara li jmut - għax sa fl-aħħar, xi darba, irid imut 'k Alla jrid! - u meta jmut dan l-appartament fuqi jaqa'!

ROŻA

Huwa jien smajt li int diġà bdejt tfittex biex twellih hawn, Sur Fonz.

FONZU

Naħseb fil-ġejjieni jien, Roż; naħseb fil-ġejjieni.

ROŻA

Ma titlifx żmien kieku int, le.

FONZU

Għandi kull dritt; wara kollox hawn ġew malli jmut dak...

FREDU

...Se jaqa' fuqek. Iva, ġa għedtilna. Imma naħseb li jaqa' tassew hawn ġew kollu fuqek u dak ikun għadu ma mietx. Jaqa' s-saqaf, iċedu l-ħitan u hu jkun għadu hawn, lest biex iġebbed ħajtu sal-eternità.

ROŻA

Ħajtu jġebbdiha kemm irid Fred, iżda lili ma jdumx wisq isibni nsefter warajh. Kun af li issa tassew xbajt. Mhux biżżejjed għandi x-xogħol ta' dari; kemm se ndum niġri minn hawn għal hemm, nitla' turġien bla bżonn? Issa nfnejt!

FREDU

Jekk qed tipprova tisloħli xi żewġ xelini iżjed għal dak li qed tagħmel max-xjuħ tiegħi, Roż, sejra mqarrqa. Sibt bank fallut, j'ommi. U issa li naqset ix-Xiħa u għandek biss 'il dan x'tieħu ħsieb, issa tonqos tista' l-paga tiegħek, Roż.

ROŻA

Paga! U jsejħilha paga - dawn il-ħames xelini li jagħtini! Li ma kenitx il-kuxjenza tiegħi li ma tħallini nara 'l ħadd fil-miżerja bla ma ngħinu, kieku ma kontx nirfes minn dik l-għatba l ġewwa, tibżax!

FREDU

Tajjeb mela, Roż, ara li tkompli żżommha kwieta l-kuxjenza. Ħames xelini prezz għoli biżżejjed.

ROŻA

Eh iva, ja!... Hi, ara aħjar inrażżan ilsieni! Għal dnubieti, xi trid tagħmel. Arani sejra. L-aħjar tagħtih biċċa minn djulek lix-xitan... Eh, u int Sur Fonz, qed niftakar...

FONZU

X'għandi x'naqsam jien max-xitan?

ROŻA

Int taf. Ridt ngħidlek biex tara x'se tagħmel b'dik il-kanna tal-ilma. Reġgħet infaqgħet dal-lejl. Għandi m'għola sitt pulzieri ċaflis fil-kċina! Mhux biżżejjed hemm umdità!

FONZU

Kollox sew, kollox sew, Roż. Issa niġi nara xi ħsara hemm...

ROŻA

Għax bħal dak li qallu ma tafx! Hemm trid taqla' kollox, Fonz! Jekk tas-Sanità jkunu jafu!...

FONZU

U tas-Sanità - tas-Sanità! Għal kanna tqattar!...

ROŻA

Tqattar sabiħ! Hemm id-dilluvju għandek! 'Mnalla t-tfal tiegħi jafu jgħumu, dak li għandek tgħid!

FONZU

Ara imxi - imxi, Roż. Li ma nkellmekx tajjeb ukoll! Ejja naraw x'inhu dan l-għaġeb kollu!

FONZU *u* ROŻA *joħorġu.*

5. ĠEWWA. IL-KAMRA FIL-KERREJJA.

FREDU *waħdu max-*XIĦ.

Wara ftit iqum idur mal-kamra, iqalleb b'nofs qalb f'irkejjen li f'ħafna minnhom diġà fittex.

Jieqaf ħosbien f'nofs il-kamra. Iħares lejn il-gwardarobba. Jitbaxxa u jħares taħtha.

Iqum. Itella' ħarstu magħha sa ma tasal fuq nett. Jipprova jilħaq b'idejh max-xifer ta' fuq iżda l-gwardarobba għolja wisq.

Imur iġib siġġu, iqiegħdu ħdejha u jitla' fuqu.

Fuq il-gwardarobba, 'il ġewwa mal-ħajt hemm imgeddsa kaxxa sewda tal-injam.

Wiċċ FREDU *jiddawwal malli jaraha u malajr joħroġ idejh biex jigbidha 'l barra.*

Jieqaf f'daqqa u malajr jerġa' jiġbed idejh lura hekk kif jisma' ħoss warajh. Iħares 'l isfel.

FONZU *jinsab fuq l-għatba tal-bieb imxarrab għasra minn qaddu 'l isfel, maktur ma' wiċċu jixxotta l-ilma, bl-umbrella għadha f'idejh, imxarrba iżda magħluqa.*

FONZU, *imgħaddab, suspettuż u kurjuż, qed josserva lil* FREDU.

FREDU

(jipprova jiċċajta)

Deherli - deherli li rajt ftit tal-umdità hawn fuq,

Sur Fonz. U milli qed nara, marda li tittieħed din; hemm kif inħsilt!

FONZU

Issa ngħidlek kif! Ara, tridx tiġi tagħtini daqqa t'id? Dik il-misħuta kanna se timlielna kullimkien. Ikollna nagħlqu l-Main minn isfel. Tinżel int?

FREDU

(jinżel mis-siġġu)

Issa?

FONZU

Le, l-ewwel nistennew jinħela l-ilma kollu tal-gżira, imbagħad nagħlquh! Issa iva - issa!

FREDU

Kollox sew, kelma għedtlek. Donnok se tagħmiluli int il-pjaċir ukoll.

FONZU

U inżel ftit għall-erwieħ!

FREDU *joħroġ igemgem, iżda* FONZU *jibqa' ftit lura, jixxotta ż-żarbun bil-faxxa sewda tal-luttu ta' fuq il-bieb. Meta jiddritta, għajnejh jieqfu għal ftit fuq il-gwardarobba.*

Ix-xifer tal-kaxxa sewda issa jidher maħruġ ftit 'il barra.

6. ĠEWWA. IL- KAMRA TAL-KERREJJA – BILLEJL.

Dlam ċappa kważi kullimkien, għajr għal ftit dawl tal-lejl dieħel minn barra t-tieqa.

*Ebda ħoss - iżda L-QALB TAX-*XIĦ *GĦADHA TĦABBAT.*

Il-bieb li jagħti fuq is-setaħ jinfetaħ iżaqżaq.

Tidħol ROŻA *nkiss inkiss. Timbotta l-bieb warajha u taqsam il-kamra fis-skiet. Taħbat ma' siġġu. Tieqaf tissemma'.*

Meta tara li ħadd ma semagħha, taqbad is-siġġu u tmur bih lejn il-gwardarobba. Iżda lanqas meta titla' fuq is-siġġu ma tista' tlaħħaq mal-gwardarobba.

Tinżel u ġġib il-kaxxa tal-birra minn taħt is-sodda. Tqiegħed il-kaxxa fuq is-siġġu u tkun se tixxabbat fuqu meta tisma' l-bieb jinfetaħ. Tħaffef tmur tistaħba wara s-sodda.

Jidħol FREDU *b'torċa elettrika f'idu. Jixgħel id-dawl madwar il-kamra, fuq* IX-XIĦ, *fuq il-pultruna battala quddiemu u fl-aħħar lejn il-gwardarobba.*

Malli jilmaħ il-kaxxa tal-birra fuq is-siġġu, jinħasad. Jiġri jitla' fuq is-siġġu.

Jiġbed nifs ta' serħan malli jsib li l-kaxxa sewda għadha fuq il-gwardarobba. Jaħtafha u jinżel biha. Iżda hu u nieżel taqagħlu t-torċa bil-fixla. Jitlaq il-kaxxa fuq is-sodda u jitbaxxa biex jiġbor it-torċa. Meta jsibha iżda ma jkunx jista' jixgħelha.

Jersaq lejn il-mejda biex jixgħel il-lampa tal-pitrolju.

ROŻA *tieħu ċ-ċans; taqbad il-kaxxa sewda minn fuq is-sodda u titkaxkar għarkupptejha lejn il-bieb ta' barra. Iżda hekk kif tasal biex toħroġ,* FREDU *jilħaq jixgħel il-lampa u jilmaħha.*

ROŻA *tqum tiġri fuq saqajha u tiftaħ il-bieb.*

Jinkixef FONZU *milwi tnejn fuq l-għatba - kien qed jittawwal mill-ħofra tas-serratura.*

ROŻA *tgħajjat għajta bil-qatgħa u titlaq il-kaxxa minn idejha.*

FREDU *jinxteħet għal fuqha jgħajjat bir-rabja hekk kif* FONZU *wkoll jipprova jiġborha.*

ROŻA, FREDU *u* FONZU *jsibu ruħhom fuq xulxin fl-art jiġġieldu għall-kaxxa.*

FREDU

Itilquha hemm dik! Dik tiegħi!

Jirnexxilu jaħtafħa f'idu iżda FONZU *jtajjarhielu.*

L-għatu jinfetaħ mad-daqqa u ta' ġo fiha jtir mal-kamra; jidher li hemm xi mazzi ta' karti marbutin pulit pulit b'lasktu.

FONZU, FREDU *u* ROŻA *jinxteħtu qatta bla ħabel għal fuqhom, ilkoll jaħtfu u jitfgħu f'ħobbhom.*

FREDU

Tmissu xejn! Ħallelin! Itilquhom! Ġibuhom 'l hawn! Dawk tiegħi!

FONZU *jikkuntenta ruħu b'li laħaq ġabar u jipprova joħroġ, iżda* FREDU *jqum u jagħlaqlu l-bieb.*

FREDU

Fejn sejjer int? Ħadd mhu ħiereġ minn hawn qabel nieħu kollox lura! Itlaq kollox hemm, Fonz, għax b'rasek se jdur! *(jimbuttah lura bil-herra)* U int Roż, newwel 'l hawn!

ROŻA

Ħożż fl-ilma! Din il-paga tiegħi ta' kemm seftirt!

FREDU

Afu li b'raskom se jdur! Se nagħmel waħda llejla jekk ma ġġibuhomx lura!

ROŻA

Mela tista' ddum tistenna!

ROŻA *titbaxxa biex tiġbor karta li waqgħetilha minn mazz li ġabret.*

ROŻA

Din x'inhi?...

FREDU

X'inhi?... Xiex? Għalxejn Roż, m'intix se tgħaddini biż-żmien. Itlaq kollox hemm!

ROŻA

U tgħidli qalbi!... Dawn - dawn mhux flus!

FONZU

Mhux flus? Mela?...

Joħroġ mazz karti minn ħobbu u jiflih bis-serqa.

ROŻA

(hi ukoll tifli l-karti)

San Ġużepp ta' Kopertinu!

FONZU

San Filippu Neri!

ROŻA

U dan... San Mattew Evanġelista!

FREDU

(mibluh iħares minn waħda għall-ieħor)

Afli!!... Dawn qed jiġġennu!

ROŻA

Razztek miġnuna! Dawn santi! Santi! U dawn - u dawn... Ukoll! Dawn kollha santi!

FREDU

Santi?... Ma nemmnekx!

ROŻA

U x'ma temminx, ras ommok! Hawn ara! Dawn flus, dawn?

FREDU *jħares lejn is-santi li tagħtih* ROŻA.

FREDU

Santi...

(joħroġ il-karti li ħeba fil-but)

Dawn ukoll... Santi!

FONZU

(sab mazz ieħor)

Dawn le. Dawn mhux santi donnhom...

ROŻA *u* FREDU *jaħtfulu kollox minn idejh.*

FONZU

U bil-mod, bil-mod! Le, dawk mhux santi kieku; dawk...

ROŻA

Biljetti!

FREDU

...Biljetti tal-lottu!

It-tlieta li huma jitilqu kollox minn idejhom.

ROŻA

Prosit ħej. Mur obsor għal dik zitek. Dan it-teżor tiegħek, Fred? Biljetti u santi - ajma j'ommi!

FONZU

Ħaqqkom! Ma ħaqqkomx aħjar! Rajtu x'tieħdu bir-regħba!

ROŻA

Hemm hu Pilatu - ħasel idejh, ħej!

FREDU *jkompli jqalleb il-karti, ma jridx jaqta' jiesu.*

ROŻA

(lil FONZU*)*

Meta għedtli biex nidħol jien ħa nieħu l-kaxxa ma semmejtx regħba, hux Fonz? *Fifty-fifty* ridt!

(iddur fuq FREDU*)*

U int aqta' jiesek! M'hemm xejn jgħodd għalik hemm. Int ma temmen b'xejn u x-xorti lanqas biss taf fejn toqgħod!

FREDU *mitluf igedwed waħdu, dejjem ifittex bil-għama fin-nofs dalma tal-kamra bilkemm jara fejn sejjer.*

FREDU

Ma jistax ikun. Ma jistax ikun...

ROŻA

Ibleh! Xi ħlomt li ser issib f'dil-ħerba kollha?

FREDU

Ma jistax ikun, LE! Dil-miżerja kollha - dil-

ħerba biss, le. Jeħtieġ ikun hawn xi ħaġa li tiswa! Xi mkien – xi mkien irid ikun hawn loqma riżq! Ma jistax ikun li dawn waslu biex imutu u ma se jħallu xejn warajhom għajr miżerja! Ma jistax ikun! Irid - jeħtieġ - ma tifhmux li jeħtieġ li jkun hawn - li għad insibu xi mkien xi ħaġa li tiswa? Xi ħaġa!...

FONZU

(biljett tal-lottu f'idu)

Sette - għoxrin u sej bil-kwattru.

FREDU

...Xi ħaġa li tiswa!

FONZU

Tern bl-għeniebi ta' xelin. Dejjem l-istess kienet tilgħab.

ROŻA

Qatt ma rebħet xejn iżda!

FREDU

Qatt ma rebħet...

(jieqaf donnu feġġ raġġ ta' tama)

Għaliex? Fejn taf? Fejn taf int, Roż?

ROŻA

X'naf?

FREDU

Li ma rebħitx - kif tista' tgħidu int?

Jerġa' jibda jfittex mal-kamra b'ferneżija dejjem tikber.

FREDU

Forsi rebħet xi darba. U jekk rebħet - jekk rebħet - hawn iridu jkunu!

(jqalleb u jfittex bħal miġnun)

Hawn iridu jkunu! Jeħtieġ - jeħtieġ li jkunu hawn!

FONZU *jiġri warajh, se jagħtih ferħ ta' ġenn jarah iħarbat kollox.*

FONZU

Ieqaf - ieqaf ja miġnun! Int ħlift li tfarrakli kulma hawn! Ieqaf jew b'rasek idur!

FREDU

(dejjem iżjed feroċi)

Jeħtieġ! Jeħtieġ!

*Ikompli jkisser sa ma jasal ħdejn il-pultruna tax-*XIĦ*. Itajjar il-peprina u l-vażett, imbagħad jaħtaf l-inkwatru bir-ritratt tax-*XIĦ *u martu u jsabbtu mal-ħajt.*

ROŻA

Le, Fred! Tmissx dawk! Dawk le! Dawk il-mimmi t'għajnejh - kulma baqagħlu fid-dinja!

FREDU

X'jambihom? Jiswew xi ħaġa forsi? Int stess għedt, Roż - m'hawn xejn li jiswa hawn ġew. Mela kisser u farrak! *(b'rabja ta' sogħba)* M'hawn xejn li jiswa! Xejn - xejn li xejn!

Itajjar kollox minn fuq il-gradenza. Fl-aħħar jaħtaf

l-inkwatru bir-ritratt tas-Sette Giugno.

ROŻA

Le, Fred!...

Iżda b'dahru lejn IX-XIĦ, FREDU *ma jintebaħx li dan beda jitħarrek fuq il-pultmna, jipprova jqum bi tbatija.*

FREDU *jsabbat l-inkwatru mal-art.*

FREDU

Kisser u farrak mela! Ma baqa' xejn!

ROŻA *tħares mibluha lejn* IX-XIĦ, *wieqaf wara dahar* FREDU, *idejh maħruġin 'il barra biex iżommu.*

ROŻA

Fred! X'għamilt, Fred!

FREDU

Kollox spiċċa! Kollox! Darba għal dejjem!

IX-XIĦ *waqaf wara dahar* FREDU, *bejn bilwieqfa u bejn se jaqa'.*

IL-ĦOSS TAL-QALB TĦABBAT GĦOLA SEWWA.

FREDU, *donnu jintebaħ f'daqqa; idur.*

IL-QALB TĦABBAT BI TBATIJA U XEJN SODA.

Idejn IX-XIĦ *joħorġu 'l barra jirtogħdu, jitbaxxew lejn l-art lejn l-inkwatru mkisser.*

IT-TAĦBIT TAL-QALB JIEQAF SOPTU.

IX-XIĦ *jibqa' wieqaf għal mument ma jitħarrikx, imbagħad jintelaq minn tulu fl-art.*

ROŻA

X'għamilt b'idejk, Fred!

Tinxteħet għarkupptejha ħdejn IX-XIĦ *fl-art. Tipprova tissemmagħlu qalbu.*

Ebda ħoss.

Tipprova tgħollilu id waħda mill-polz u terġa' titlaqhielu. L-id taqa' mal-art bla ħajja.

ROŻA

Madonna Santissima! Għamiltha, Fred! Għamiltha!

FREDU *jħares mibluh.*

*Id waħda tax-*XIĦ *mifruxa mal-art, il-pala 'il fuq; is-swaba għadhom miftuħin, donnhom lesti biex jilqgħu xi ħaġa, l-inkwatru mkisser xibrejn 'il bogħod.*

7. ĠEWWA. IL-KAMRA FIL-KERREJJA – FILGĦODU

L-għada.

*L-istess xena ta' qabel iżda f'nofs il-kamra minflok il-mejda, li issa tinsab imwarrba ma' ħajt, hemm katafalk; it-tebut miftuħ tax-*XIĦ *imdawwar b'bosta xemgħat kif ukoll kuruni tal-fjuri lussużi.*

Bandiera kbira Maltija taħt it-tebut.

IX-XIĦ *jinsab fit-tebut, liebes kollox iswed, in-nuċċali għadu f'għajnejh u fuq sidru hemm imdendel serbut impressjonanti ta' midalji jlellxu.*

Kurċifiss f'idu x-xellugija milwija fuq sidru, idu l-leminija

milwija f'qagħda mhux naturali, IS-SWABA GĦADHOM MIFTUĦIN BĦAL FI TMIEM L-EWWEL ATT.

ROŻA *tinsab bilqiegħda fuq banketta ħdejn is-sodda, f'idejha l-għonnella tax-*Xiħa *u qiegħda tqattagħha fi bċejjeċ kwadri kwadri u tqegħedhom ġo boroż żgħar tal-plastik. Ħdejn riġlejha, sassla sewda.*

Il-bieb tas-setaħ jinsab miftuħ - fuqu wkoll kuruna kbira tal-fjuri u maż-żewġ faxex tal-vistu hemm tnejn oħra, bojod u ħomor.

FREDU *u* FONZU, *libsin tal-vistu, jidħlu mis-setaħ.* FREDU *bi ktejjeb iswed f'idu,* FONZU *b'kaxxa tal-ġbir.*

FONZU

(juri lejn il-ktejjeb)

Dik l-Onorevoli Buġeja Żammit qed ngħidlek. Ara ftit. Dik żgur 'żeta' fil-bidu u fl-aħħar hemm it-'te', ara.

FREDU

Aktar qisha 'esse' milli 'żeta'.

FONZU

U mela forsi Sammut u mhux Żammit.

(jitfewwaq bil-pulit - xorob)

U xi x-xjafek jimpurtana min kienu u kif jiffirmaw. L-aqwa li ġew!

ROŻA

(issikkithom - turi lejn it-tebut)

Xxx! Ftit tar-rispett!

FONZU

(leħnu aktar baxx)

L-aqwa li ġew, eh Fred.

FREDU

(hu wkoll ftit imlaħlaħ, imma qed jibda jgħaddilu)

Ġew ingħid! Biżżejjed tara dawk il-firem kollha!

FONZU

Eh, tara kemm tiswa l-propoganda, Fred!

FREDU

(iċekċek il-flus fil-kaxxa tal-ġbir)

Tiswa, Fonz! Jalla tiswa aktar. X'ma tagħmilx dil-gżira mbierka biex issalva ġieħha.

FONZU

(iċekċek il-kaxxa hu wkoll - jikkalkola kemm hemm flus)

Iva m'hemmx xi uffa għalissa - speċjalment meta tqis xi spiża kapitali kelli noħroġ s'issa. Eh, imma dan għadu l-bidu! Ħa jisbaħ għada Fred u tara! Dak zijuk minjiera deheb jiswa! Ippjanajtha tajjeb il-kampanja jien, tibżax. Rediffusion, televixin, avviżi f'ġurnali - indipendenti u mhumiex.... *In grande* trid tagħmilhom l-affarijiet, Fred - *in grande* jew xejn!

ROŻA

Eh, meta tkun mejjet ma jibqagħlekx għedewwa mbagħad. Kollha ħbieb wara - basta jiġu jarawk stendut.

FONZU

Minn daqshekk!...

FONZU *jmur lejn il-mejda fejn hemm bosta bikkerini u xi fliexken tax-xorb kważi battala. Iferra' grokk.*

FONZU

Tieħu tal-aħħar, Fred?

FREDU

(jitqarras)

Mhux aktar. Għandi l-istonku qed jilgħab.

Idaħħal idu fil-but ifittex sigarett. Minflok isib margerita bajda, mgħaffġa u midbiela.

Iħares lejha – ma jafx kif ġiet hemm. Jarmiha. Jerġa' jdaħħal idu fil-but u joħroġ pakkett ġdid tas-sigaretti. Jieħu sigarett u jpejjep.

FONZU *jerġa' jferra' - jersaq bit-tazza lejn it-tebut tax-*XIĦ. *Jixrob. Minn griżmejh jaħrablu ħoss stramb - bejn xerqa – bejn daħa.*

ROŻA

(ħarxa)

X'ġaralek issa?

FONZU

(jixxotta demgħa minn għajnejh jibbru)

Xejn – xraqt.

ROŻA

Nixtieq naf x'ridtuh dak ix-xorb.

FONZU

X'jiġifieri; jiġu mistednin, irjus kbar bħal dawk

u sejjer ma toffrilhomx xi ħaġa? Il-qalb trid xi ħaġa biex tfarraġħa f'waqtiet ta' emozzjoni qalila bħal dawn, Roż!

FREDU *qed iqalleb fost ruxxmata kartolini.*

FREDU

(jiftaħ u jaqra waħda)

Dawn rajthom, Fonz? Kondoljanzi - b'turija ta' sogħba bla qies mill-membri taċ-Ċirklu Figli di Melita.

FONZU

(jiġi jara)

Prosit ħej! U din - mill-Onorevoli Manwel Theuma Falzon.

FREDU

(ittra oħra)

Il-Kavallieri tal-Għaqda Gran Tron ta' Pantel-lerija.

FONZU

Il-Kommendatur Professur Pietru Pawl di San Secondo, O.L.M., K.K., P.R.I., Ruma.... u l-kumplament tal-alfabett! Propoganda, Fred! Propoganda!

ROŻA, *l-imqass u l-għonnella f'idejha, tiġi ħdejhom tittawwal kurjuża.*

FONZU

(ikompli jaqra)

Il-Konfratelli tal-Għaqda tal-Gandlier! - L-Onorevoli Ġakbu... Ukoll! - Ara x'qala' l-baħar,

Roża! Tiftakru 'l dan?

ROŻA

(taqra)

Ħeħħ! U ngħid! Issa ftakar fix-xiħ dal-bużżieqa! Issa li jinsab mejjet? Għax ma ftakarx kemm qala' fuqu u għajru mill-ġurnali u l-pjazez!

FONZU

Dawn m'hemmx x'tagħmel, Roż. Id taħsel l-oħra. Allaħares tieħu għal li jgħidu...

ROŻA

Kollha pezza waħda...

FREDU

Le mhux kollha! Zijjuhi le! Ma kienx bħalhom!

FONZU

(jegħmeż lil ROŻA*)*

Eh, dażgur li le! Tifhimniex ħażin, Fred! Zijuk ma kienx hekk. Eh, dak kien uniku imma! Ħaqqu kulma qed nagħmlu miegħu, eh Roż?

ROŻA

Ara toqgħod tegħmeż xejn int. Naf tajjeb x'inhu għaddej mir-ras ħażina li għandkom! Lil tal-gazzetti tbellgħuhielhom għax min jaqbillu jiblagħha, jiblagħha, imma mhux lili taf, Fred!

FREDU

X'jibilgħu? Kulma ktibt, Roż, kollu minnu! Intom stess għallimtuhuli! Kieku ma kienx minnu taħseb li kienu jiġu dawk l-irjus kbar kollha f'dil-miżerja ta' kerrejja!

ROŻA

Dmugħ tal-kukkudrilli - dmugħ tal-kukkudrilli, Fred! U int taf tapprofitta ruħek ukoll, Fonz. Int webbiltu...

FONZU

Ara jien ma webbilt xejn, Roż!

FREDU

Webbilni x'jiġifieri? Mhux intom dejjem ittanbruli kemm kien raġel kbir - ħadtuli l-menti ta' rasi! Tajjeb, ikkonvertejtuni sa fl-aħħar! Intbaħt x'inhu dmiri issa, Roż!

FREDU *jersaq lejn il-katafalk ta' zijuh. Jieħu l-bandiera f'idejh.*

FREDU

Ismagħni, oh gżira ingrata! Isimgħuni, ħuti Maltin! Huwa dmir tiegħi iva li nurikom x'raġel kbir kontu qed tkasbru! Ma nħallux aktar lill-barrani jiddieħak bina, ħuti!

Imkeffen fil-bandiera madwar spallejh idur madwar it-tebut.

FREDU

(eleġajku)

Nuru lid-dinja li l-eroj tagħna nafu kif inqimuhom - nuruha tabilħaqq! U mhux kif konna se nagħmlu mal-imsejken zijuhi... Għax - għajb għalina! - imma zijuhi - l-ewwel eroj ta' Malta Indipendenti - l-akbar eroj tas-seklu għoxrin - dan zijuhi kien se jkollu - nistħi ngħidha! - kien se jkollu... funeral tal-fqar!

Istħi! Ibki u istħi, oh gżira infeliċi! Ma tħossux, ħuti Maltin, fawra titlagħlkom għal wiċċkom quddiem kedana l-għajb - kedina l-inġustizzja! Mela npattu, ħuti - inpattu lkoll. Niġbru ġieħna quddiem għajnejn id-dinja u npattu billi kull wieħed minna jagħti l-kontribut tiegħu biex kedana l-eroj tagħna jibqa' mfakkar bil-monument kolossali li se nibnulu. U tabilħaqq ngħidilkom li ismu ma jmut qatt u jitniżżel fi Ktieb il-Ġrajjiet tad-Dinja b'ittri tad-deheb! Ħuti Maltin...

FONZU

(iċapċap)

Tad-deheb, hekk hu! M'hawnx għalik, Fred! Hekk Fred, hekk għidilhom fil-funeral għada! Qanqalhom! Urihom li temmen f'li qed tgħid!

FREDU

(kiebi)

Nemmen. U tassew - jien stess - ukoll dal-ħin, bilkemm ma nistħajjilx li għadni qed nisimgħu dak... il-ħoss.

ROŻA

X'ħoss?

FREDU

Qed ngħidlek, dak il-ħoss... Kultant, impressjoni ta-mument, imma hekk, donnu nerġa' nisma' dak il-ħoss ta' qalbu tħabbat.

FONZU

Qalb ix-Xiħ?

(ma jafx jidħakx jew le)

Eh- iva, eh? Tara - tara, Roż eh?

FREDU

Qalbu...

Jissemma' għal xi waqtiet, imbagħad bħal jistenbaħ f'daqqa. Jidħak, iżda mhux b'konvinzjoni.

FREDU

X'kull waħda, hux? X'ma jpasparx moħħ il-bniedem!

FONZU

Eh, dak biex tara kemm int titkellem minn qiegħ qalbek, Fred!

FREDU

X'ma jpasparx....

FREDU *jqiegħed il-bandiera lura ħdejn it- tebut.*

FONZU

Qalbek tad-deheb int, u dik hi. Ma stajtx titkellem aħjar.

FREDU

Ma stajtx.

FONZU

Però stajt issemmi li l-idea tal-ġabra għall-monument kienet tiegħi wkoll. S'issa jien biss ħriġt sehmi.

FREDU

Ibqa' ċert Fonz li Malta kollha tibqa' tafulek.

FONZU

Iva, senzaltru, imma nippreferi li tibqa' tafuli int, Fred - jekk tifhem xi rrid ngħid.

FREDU

(il-kaxxa tal-ġbir f'idejh)

Hekk baqa' jonqos, Fonz. Aħna mbagħad meta niġu biex... insomma, meta nagħmlu l-kontijiet, naqsmu l-ġieħ kollu bejnietna, tiħux ħsieb.

FONZU

Il-ġieħ, hekk hu. Il-ġieħ. *(taħt l-ilsien) Fifty-fifty* flimkien mal-ispejjeż, eh.

ROŻA

Tagħmlux kummiedji għal ġieħ wiċċi, tafux. Naf sewwa x'inhu għaddej minn dik ir-ras ħażina li għandkom, biex ma taħsbux!

FONZU

Hemm aħna! Allaħares kulħadd kien bla fidi bħalek, Roż! Hekk tiġri l-kalunja - il-malafama! M'għadx baqa' fiduċja fost il-bnedmin, u dik hi! Fejn hi l-onestà - l-integrità ta' żmieni! Is-sinċerità - il-vera rġulija! Fejn hi l- karità Kristjana?

ROŻA

Hi, fejn taf!

FREDU

Kulma qed nagħmlu huwa biex inqajmu l-kuxjenza patrijottika ta' pajjiżna! Jeħtieġ li nies

bħal zijuhi jingħatalhom il-ġieħ!...

ROŻA

Terġax tibda int! Aħjar ħsibtu tagħmlulu quddiesa għal ruħu - u ruħkom ukoll kif tkunu fiż-żifna.

FONZU

Roża, oħti, ma tistax taħseb għal kollox f'din id-dinja. Dak ix-xogħol ħallejnieh għalik. Aktar tinqala' int fejn jidħlu noveni, ġagulatorji u x'naf jien...

Jieħu waħda mill-boroż tal-plastik.

FONZU

...U milli qed nara diġà bdejt ix-xogħol ta' fejda tiegħek int.

ROŻA

Itlaq kollox! Imma kemm tħobb tbagħbas!

FREDU

Għaliex? Dawk x'opra ta' karità ssejħilhom int, Roż?

ROŻA

U int ukoll - tmiss xejn! La tridu tafu dawk biċċiet mill-għonnella tax-Xiħa. Se nagħmluhom massanti tagħha u nqassmuhom.

FONZU

B'xejn, Roż?

ROŻA

Ma nafx kemm se joħdilna l-istampatur għas-

santi. Jekk jibqa' xi ħaġa żejda nagħmlu quddies jew tnejn għax-Xiħa... lil dik ir-ruħ qaddiesa tas-Sa Kunċett.

FREDU

Mela sewwa smajt jien. Taf Fonz li din Mena ta' taħtna diġà qed tgħid li dal-lejl ziti Kunċett ħollmitha biex tilgħab lottu ma nafx kemm-il numru? Din ziti wkoll, ma titlifx żmien. Kif waslet hemm fuq mill-ewwel tatha għax-xogħol!

ROŻA

(tibda tiġbor ħwejjiġha)

M'intomx se tħalluni bil-kwiet, hux? Xammejtkom jien. Jiena sejra. Sidor qalli li dawk li għandhom jagħmlu l-velja llejla għandhom ikunu hawn għal x'is-sebgħa. Ħudu ħsiebhom intom.

FONZU

Għal għada, għall-quddiesa preżenti kadavri, kellimtu lis-sagristan?

ROŻA

Għat-tmienja u nofs. Semma' wkoll li se jġib xi tfal mill-orfanatrofju. Qalli li int webbiltu.

FONZ

U jien mela. Sejrin inħassru borma għal melħa, jew?

ROŻA

(ixxengel rasha)

Fi ħsiebek.

Tkun se toħroġ, iżda terġa' lura, tmur lejn il-katafalk u titfi x-xemgħat.

FONZU

Dawk kif ġa niżlu sa nofshom, Roż?

ROŻA

X'int taħseb li qed nikolhom jew? Ara li ttuni flushom, tafux; dawk minn buti wara kollox.

ROŻA *toħroġ.*

Tieqaf biss fil-bieb biex tiġbor ġewlaq mimli mbarazz li kellha moħbi fl-intrata. Tiżgiċċa 'l barra.

FONZU
(jilmaħha)

Oj hemm, Roż! Mela erġajna koppi?

FREDU

U ħalliha, Fonz. Kulħadd tiġih sigħetu.

FONZU

U int ma tafhomx bħali 'l dawn in-nies, Fred. Li kien għalihom iqaxxruk ħaj. U jekk tħallihom sa l-għadma jmeximxulek. Għandek tgħid dalwaqt teħles minna lkoll int. Min jaf x'għall-erwieħ tgħid malli tasal il-Kanada.

FREDU

Meta nasal.

FONZU

Għaliex? Kemm jista' baqagħlek hawn?

FREDU
(juri lejn il-kaxxa tal-flus)

Malli neħilsu dil-biċċa xogħol inbewweċ ikolli, irrid jew ma rridx.

FONZU

Tagħmel sew. Mur, mur Fred. Hemm issib xortik.

FREDU

U int tkun tista' tikri hawn - mhux hekk, Fonz?

FONZU

Ma ħaqqnix, jew? Ili tant nistenna!

FREDU *jgħolli spallejh. Bil-mod il-mod jibda tisfira melankonika, waqt li jiġbor minn taħt is-sodda l-kaxxa li fiha kienu nstabu l-biljetti tal-lottu u s-santi. Iqalleb fosthom.*

FONZU

Isma', mhux sew issaffar hekk, Fred. Ftakar li hawn il-mewt taħt das-saqaf...

FREDU

Il-mejtin ma jisimgħux.

(isib fil-kaxxa l-inkwatru mkisser tas-Sette Giugno - iħares lejh fit-tul)

Ma jisimgħux...

FONZU

Irrid ngħid, qas ħaqq jisimgħuk il-ġirien. Ftit tad-dinjità...

IŻ-ŻAQŻIQ TAL-BIEB *jiġbed il-ħars ta'* FREDU *u* FONZU *lejn l-intrata.*

Wiċċ IT-TIFEL *jitfaċċa wara l-bieb imbexxaq.*

FONZU

Huwa int? Mur għand dik ommok, isa.

TIFEL

Haw' - haw' in-nies, Sur Fonz.

FONZU

(iqum)

Nies? Għalija?

Wiċċ IT-TIFEL *jisparixxi minn wara l-bieb.*

Il-bieb jinfetaħ u jidħlu ŻAGĦŻUGĦ *u* TFAJLA*; hu nervuż, liebes libsa pulita, forsi żżejjed, xagħru qed jiħfieflu, hi sabiħa u fuq tagħha, iżda mhux ta' intelliġenza partikolari.*

FONZU

Hawn, lili tridu intom?

ŻAGĦŻUGĦ

Skużi, int is-Sur Fonz? Hawn... eh....

Jieqaf iċċassat - ħarstu fuq it-tebut f'nofs il-kamra.

ŻAGĦŻUGĦ

...Eh, le... naħseb ħadna żball. Skużawna...

Ikun se jerġa' joħroġ iżda T-TFAJLA *żżommu.*

TFAJLA

Skużi, xtaqna nkellmu lis-Sur Fonz. Bagħatna Bendu s-sensar.

FONZU

Eh iva! Jien is-Sur Fonz! Qalli Bendu li kellu jiġi

xi ħadd jara l-flat. Għaddu, għaddu. Bonasera.

ŻAGĦŻUGĦ

*(jidħol wara t-*TFAJLA *-*

ħarstu dejjem fuq il-katafalk)

Bonasera. Milli qed nara ġejna ftit ħin ħażin.

FONZU

Ħin ħażin għala?...

(jiftakar - malajr ineħħi l-beritta)

Iva, hekk hu tabilħaqq. Għadna kemm ġarrabna telfa kiefra. Malta kollha tinsab imkeffna f'sogħba profonda. Forsi qrajtu fil-ġurnali?...

TFAJLA

Liema ġurnali? Aħna ma nixtrux ħlief...

ŻAGĦŻUGĦ

(malajr)

Ah, mela hawn!... Iva, qrajna xi ħaġa. Kien raġel kbir skond ma jgħidu.

FONZU

Kbir? Eroj kien! Eroj, Alla jaħfirlu!

(ineħħi l-beritta - jiġbed nifs twil ta' sogħba)

IT-TFAJLA

Ah, mela hawn...

FONZU

...Il-Mulej jagħtihom il-mistrieħ ta' dejjem.

(jerġa' jdeffes il-beritta f'rasu)

Imma - hekk kellu jkun! Idħlu, idħlu tibżgħux.

Għiduli, x'jidhrilkom mill-flat? Jilqgħek hux?

TFAJLA

Liema flat skużi?

FONZU

Tajba din. Isma', intom mhux Bendu għedtu li bagħatkom? Mhux biex tikru hawn ġejtu?

ŻAGĦŻUGĦ

Hawn?

FONZU

Eh, mela. X'jidhrilkom eh; hux kemm jilqagħkom?

TFAJLA

Eh, mela dan hu l-flat ?

FONZU

Dan eh. Din l-art, dawk t'hemm il-ħitan u xi mkien hemm fuq is-saqaf. Dan flat insejħulu s-soltu aħna.

ŻAGĦŻUGĦ

(xejn impressjonat)

Eh, dan allura.

FONZU

Dan, eh. Imma ma tridux tarawh hekk, b'dan l-imbarazz tafux.

(ineħħi xi siġġu min-nofs, xi gandlier - jiżbarazza)

Ma tobsrux minn xiex għaddejna f'dawn

l-aħħar jiem. Żewġt imwiet kellna hawn – waħda fuq l-oħra. Ma temmnux x'taħbiet jaqilgħu, speċjalment mewta ta' eroj imbagħad. Għidilhom, Fred!

FREDU

Hekk hu. F'jumejn ma tobsrux x'jinqala', Sinjorina. Sinjorina?...

TFAJLA

Kathleen.

FREDU

...Kathleen. Jien Freddy.

ŻAGĦŻUGĦ

(josservahom xi ftit inkwetat jieħdu b'idejn xulxin)

Isma', imma dil-kamra biss hawn allura? Bendu qalilna li se nsibu appartament sħiħ. Semma' kamra tal-ikel, salott, intrata!...

TFAJLA

...Kamra tas-sodda bil-banju... U bejt ukoll!

FONZU

U hekk hu! Din araw - din il-kamra tas-sodda. *(juri lejn is-sodda)* Dik t'hemm il-kamra tal-ikel *(lejn il-mejda)* - li tista' sservi ta' salott ukoll! - u dik il-kċina! *(il-fuklar)* Din t'hawn imbagħad l-intrata! *(ħdejn il-bieb ta' barra)* Eh, hawn mhux żgħir daqs kemm wieħed jista' jaħseb. Naturalment intom m'intomx se żżommu sepulkru sħiħ f'nofs is-salott tul ħajjitkom

kollha.

ŻAGĦŻUGĦ

Naturalment.

TFAJLA

Dak ikollu jitneħħa, mhux hekk, Freddy?

FREDU

Naturalment.

FONZU

(sarkastiku)

Naturalment. Qed nara li għandkom ideat ċari dwar arredament modern.

TFAJLA

Oswald tiegħi għandu istint mill-aqwa għal dik li hija prattikabiltà.

FREDU

M'għandix dubju.

FONZU

Insomma, iva mela, u din il-kamra tal-banju.

(ikompli juri lejn il-bieb ħdejn il-kċina - ibexxqu)

Tatux każ dal-ftit imbarazz hawn ġew; kif qed ngħidilkom, jekk tneħħu dak il-barmil u dik l-iskuża xkupa ibqgħu ċerti li jkun hemm fejn tidħol persuna ta' talja medja.

ŻAGĦŻUGĦ

Iva, jista' jkun. Imma milli qed nara morna

mqarrqin. Ħsibna li se nsibu tlett ikmamar imdaqqsin sew. U barra dan jidher li hawn se jkollna nduru dawra sew ma' dil-kamra qabel issir abitabbli.

FONZU

U le, le. Bi ftit tibjid malajr tirranġa kollox!

FREDU

*(lit-*TFAJLA*)*

Hekk kont ngħidlu lil zijuhi jien – dak t'hemm zijuhi.

(juri lejn it-tebut bi ftaħir)

TFAJLA

Tassew; għandi pjaċir!

FREDU

Tant ieħor hu. Kellu manija iżda. Ma kien jaħmel jara 'l ħadd ibajjad. Kont ngħidlu jien, "Tridni nbajjad?" Kont ngħinhom kieku qaluli x'riedu minni... Imma xejn; qatt ma ried jaf b'tibjid. Kien jippreferi jara l-ħitan għerja, fl-istat naturali, kif kien jgħid hu.

ŻAGĦŻUGĦ

U qed nara, qed nara jien!

TFAJLA

Imma kieku stess aħna mhux *water paint* nużaw, Ossy?

FONZU

Ġir! Tagħmel festa b'xelin! Tistagħġeb kif tieħu r-ruħ kamra b'naqra tikħil u tiċpisa tibjid! Ara,

intom tħabblu raskom xejn; issa ngħid lil ħatni jiġi jara x'hemm bżonn isir. Tibżgħux, dak bħali, raġel tar-ruħ - ma jagħfaskomx żgur.

FREDU

U tkunu tridu lili ssibuni nagħtikom daqqa t'id jekk ikollkom bżonn, Kathy.

TFAJLA

Tassew? Grazzi! Aħna nħallu kollox f'idejkom...

ŻAGĦŻUGĦ

U xi tħalli f'idejhom, Kathy ruħi! Għadna qas biss iddeċidejna dal-post jgħoddx għalina jew le!

FONZU

U kif ma jgħoddx għalikom, int! Da' xi jrid? Xi Buckingħam Palace jewwilla?

ŻAGĦŻUGĦ

Għax ma nafx jien, imma dal-post jidher traskurat wisq. U mhux żgur hawnx l-umdu wkoll.

TFAJLA

Oswald tiegħi jbati bir-rewmattiżmu miskin. U l-kostipazzjoni wkoll.

ŻAGĦŻUGĦ

Kathy! - Imma tassew, araw ftit dawk il-ħitan; naqta' rasi li dak umdu li qed nara jqattar!

FONZU

U x'int tara! Dak għax inqasmet daqsxejn

ta' kanna, dak kollox! Qed ngħidilkom, ftit tibjid kulma jeħtieġ. U isma', fuq kollox, intom għadkom ma rajtux il-bejt. Meta kont żgħir kont nitla' hemm fuq intajjar it-tajra. Niftakar kont tara tliet kwarti ta' Malta taħti minn hemm fuq!

FREDU

*(lit-*TFAJLA*)*

Dak iż-żmien. Issa tara biss il-ħajt tal-fabbrika tal-luminata faċċata.

FONZU

Imma dik fabbrika moderna! Dik luminata! U bla ċiklamat! Ejjew intom; ejjew araw il-bejt.

(imexxihom 'il barra)

ŻAGĦŻUGĦ

Jien ma niħux luminata. Għandi d-diabete...

FONZU

Ukoll! U int ejj'ara; taħsibx għal rasek biss. Ftakar f'martek u uliedek! Ejjew!

FONZU, IŻ-ŻAGĦŻUGĦ *u* T-TFAJLA *joħorġu.*

8. ĠEWWA. IL-KAMRA FIL-KERREJJA.

Tidħol ROŻA *mat-*TIFEL.

ROŻA

(burdata ħażina)

Min kienu dawk?

FREDU

Żewġ boloh li jemmnu li għandhom għoxrin sena ċens flimkien.

ROŻA

M'għandix aptit il-ħaġa moħġaġa, Fred!

FREDU

Ġew biex jikru. Ma rajtux wiċċu għad-dawl Fonzu?

ROŻA

Għarukaża. U int ma tgħidlu xejn? Zijuk għadu bilkemm kesaħlu demmu f'ġismu u ġa qed taħsbu biex tbigħulu s-saqaf minn fuq rasu!... Puhh! Irid jikrih issa Fonzu, ħej. Li ħalla f'idejja malajr kont nirranġalu jien. Imma ried iqabbad lil ħatnu Bendu, tarax. Iġewwes lil razztu misħuta l'għandu jrid imma s-Sur Fonz!

FREDU *jħalliha tgerger. Jaqbad kaxxa sulfarini biex jixgħel ix-xemgħat madwar it-tebut.*

ROŻA

Int se tagħtini l-flus ta' dawk ix-xemgħat, jew? Biex tixgħelhom tinqala' kieku!

FREDU

U iva, għal dal-ftit xelini! *(jitfi s-sulfarina - lix-XIĦ)* Agħdirni, Zi, imma hekk jew hekk, jekk tinsab Hemm Fuq m'għandekx bżonn dawl u jekk tinsab Isfel għandek sħana biżżejjed, aktar milli tixtieq ikolli ngħid.

ROŻA

Imma lanqas f'mewtu ma taħmlu kwiet? L-ewwel qtiltu bil-għali, u issa...

FREDU

(b'qilla)

Int tindaħalx, Roż! Tindaħalx! - Wara kollox,

x'taf fuqi int? Eh, x'taf?

ROŻA

Naf li naf.

FREDU

X'taf? Taf pereżempju li kont nirrispettah lil zijuhi jien? Tafu dan jew le?

ROŻA

Iva!

FREDU

Kont mela ma kontx! Ma kontx naħmlu imma kont nirrispettah - kont nirrispettah kif naf jien. Taħseb li ħaġa ħafifa tagħmel għomrok iżżomm bla mittiefes il-ħolm tiegħek - tibqa' temmen fihom sa l-aħħar kif għamel hu?

FREDU *jieħu l-biljetti tal-lottu u l-affarijiet oħra li hemm fuq il-mejda.*

FREDU

F'dawn kien jemmen, xi trid tagħmel? Imma qatt ma qata' qalbu!... U għalhekk kont nirrispettah. Waqt li jien - jien miet kmieni wisq il-ħolm tiegħi. Stenbaħt qabel il-waqt u sibt biss li kont qed noħlom. U nipprova kemm nipprova nerġa' norqod - għalxejn. M'għadx baqa' ħolm li wieħed ta' min joħolmu.

ROŻA

Ma ħmiltux fil-paċi, dik hi. Kien sab il-mistrieħ f'dawn l-aħħar snin. Kien kuntent hawn; hu joħlom u s-Sa Kunċett tilgħab lottu n-numri li

joħlom.

FREDU

Biex imbagħad qatt ma jirbaħ xejn. Le Roż, in-numri li toħlom malajr issib li mhumiex fost dawk li jistgħu jitilgħu. Għalhekk kont ninkedd għalih! Kieku xi darba rebaħ xi ħaġa. Imma xejn - xejn li xejn! Possibbli imma - possibbli dawn il-biljetti kollha - possibbli li qatt ma rebħu xejn?

ŻAGĦŻUGĦ (O.S)

(minn barra, donnu bi tweġiba)

...Impossibbli! Mitejn wisq u tgħidli xejn! Imbagħad għal post bħal dan! Mija l-aktar, u anki mija wisq!

FONZU, *iż-*ŻAGĦŻUGĦ *u t-*TFAJLA *jidħlu lura fil-kamra.*

FONZU

Wisq!? Mela ħsibtni minn wara l-muntanji lili jew? Mitejn! U qed ngħidilkom, lanqas tafu kemm qed inkun ġeneruż magħkom. Kieku jsiru jafu l-awtoritajiet li hawn dal-post storiku għall-bejgħ, dal-patrimonju nazzjonali, l-eluf kbar joffruli għalih! Min jaf kemm jibdew isiru pellegrinaġġi bil-fjakkli għal das-santwarju fejn għex u miet l-akbar patrijott ta' żmenijietna! - Marret mitejn?

ŻAGĦŻUGĦ

Impossibbli - ma nistgħux. Mnejn tridni nġibhom il-mija l-oħra?

TFAJLA

(b'ispirazzjoni)

Min jaf kieku tbigħ il-karozza, Ossy?

ŻAGĦŻUGĦ

Inbigħ!... Kathy, int agħlaq ħalqek! Ħalli lili niftiehem mas-sinjur!

TFAJLA

(tinfaqa' tnewwaħ)

Ossy!

FONZU

Hemm int, bikkejtha! Isma' minnha ibni - isma' minnha. Issa bħalek xi tridha karozza - dad-disgrazzi kollha? Xi trid biex tmutilha qasir il-għomor miskina meta taf li ġa għandek ir-rewmattiżmu, id-diabete, l-ażżma...

ŻAGĦŻUGĦ

Skużi, l-ażżma m'għandix! - Isa, Kathy ruħi; *I'm sorry;* tibkix.

FONZU

U insomma - il-kostipazzjoni jekk mhux l-ażżma. Mitejn - mitejn u marret. Tittantax il-providenza, ibni!

TFAJLA

U isa, Ossy!

ŻAGĦŻUGĦ

Ma nafx jien...

TFAJLA

U isa.

ŻAGĦŻUGĦ

(iċedi)

Insomma. Imma tiġix tnewwaħli wara li nkunu fattarnieha!

TFAJLA
(tbusu)

Thank you, Ossy!

FONZU

Fatta mela! Mitejn! Ħamsa 'l hawn, Ginger.

(jieħu b'idejn IŻ-ŻAGĦŻUGĦ*)*

TFAJLA

Ngħaddu għada biex nikkurdaw kollox mela!

FONZU

Mgħaġġlin milli jidher intom. Għada iżda hemm il-funeral tax-Xiħ. L-aħjar tħallu għal pitgħada.

FREDU

Iżda jekk tridu tistgħu tiġu għall-funeral intom ukoll, Kathy.

FONZU

Hekk hu! Anzi, aħjar; niddiskutu kollox tul it-triq. Se jkun funeral memorabbli!

ŻAGĦŻUGĦ

Tajjeb, għal għada mela.

FONZU

Għal għada 'k Alla jrid. Ħa nwassalkom, ħa.

FONZU *u* Ż-ŻAGĦŻUGĦ *joħorġu,* IT-TFAJLA *titnikker wara.*

TFAJLA
(lil FREDU*)*

Ċaw, Freddy. Taħseb li l-iswed ikun jixraqli?

FREDU

Għall-funeral? M'hemmx dubju, ruħi...

ŻAGĦŻUGĦ

(isejħilha minn barra)

Kathy! Tlaqna aħna!

IT-TFAJLA *tħaffef toħroġ.*

ROŻA

Sabhom għal snienu Fonzu.

FREDU

U dawk iż-żewġt imsejkna se jiġu hawn flok zijieti. Possibbli ma setax isib xi ħadd aħjar?

ROŻA

Kieku ħalla f'idejja kont insiblu, mela ma kontx. Kien hemm wieħed Ingliż kien lest iħallas il-belli liri. U flus fil-pront dak, Fred!

FREDU

Imma barrani.

ROŻA

Flus fil-pront! Tar l-għasfur imma issa. Puu, donnu ġa beda jidlam. Dat-temp ma tiħodlux kopja.

FREDU

Riħ isfel.

(ifittex biex ikebbes sigarett)

Fejn tlaqthom is-sulfarini?

ROŻA

(tixgħel il-lampa tal-pitrolju)

Għarukaża. Se nimlew kullimkien riħa ta’ pitrolju hawnġew. Għax ma tarax x’tagħmel għal dawk il-kontijiet tal-elettriku?

FREDU

Dalwaqt, Roż, dalwaqt. Malli jkolli dawk l-erba’ soldi tiħux ħsieb; kollox inħallas.

FREDU *jieħu s-sulfarini ta’* ROŻA *biex imur jixgħel ix-xemgħat.*

ROŻA

U aħsibli għall-flus ta’ dawk ix-xemgħat mela, eh?

FREDU

Iva!

(jieqaf - sulfarina mixgħula f’idu)

Imma jista’ xi ħadd jgħidli x’għandhom bżonnhom ix-xemgħat il-mejtin, Roż?

ROŻA

Ara jekk ma tridx tixgħelhom xejn, tafx. Fuq kollox dak zijuk mhux zijuhi.

FREDU *jixgħel sigarett flok ix-xemgħa. Bil-kaxxa tal-ġbir f’idejh imur lejn is-sodda u jinxteħet fuqha jgħodd il-kontribuzzjonijiet.*

ROŻA *mehdija tirranġa l-ftila tal-lampa.*

IT-TIFEL *idur mal-kamra. Jieħu l-kaxxa tas-sulfarini mill-mejda. jaqbad siġġu u jmur lejn it-tebut tax-*XIĦ.

Jitla' fuq is-siġġu u jixgħel ix-xemgħat. Meta jlesti jieqaf iħares lejn IX-XIĦ *- speċjalment lejn idejh.*

Idawwar ħarstu mal-kamra, imbagħad jinżel mis-siġġu, imur lejn is-sodda u jieħu l-gwarniċ imkisser minn ħdejn FREDU.

FREDU

(bla ma jgħolli ħarstu mill-flus)

Mur 'l hemm int.

IT-TIFEL *jieħu l-gwarniċ miegħu lejn it-tebut u jerġa' jitla' fuq is-siġġu. Bir-reqqa kollha jqiegħed il-gwamiċ f'idejn* IX-XIĦ.

TAĦBITA TAL-QALB - taħbita waħda biss - iżda li donnha tidwi u tfaqqa' mal-kamra kollha.

IT-TIFEL *bil-ħasda jaqa' minn fuq is-siġġu.*

FREDU *u* ROŻA *jgħollu rashom maħsudin u jħarsu lejn it-tebut.*

Id IX-XIĦ *tibda titħarrek bil-mod sakemm tingħalaq marsusa fuq il-gwarniċ.*

BIL-MOD IL-MOD IL-QALB TERĠA' TIBDA TINSTEMA' TĦABBAT REGOLARI BĦAL QABEL.

FREDU

(bilkemm jiflaħ iqum bilwieqfa)

Xi x-xjafek!...

ROŻA

(imwerwra)

Madonna Santissma!

9. ĠEWWA. IT-TROMBA TAL-KERREJJA.

IL-ĦOSS TAL-QALB TĦABBAT.

Il-bibien tal-appartamenti l-oħra tal-kerrejja jinfetħu wieħed wara l-ieħor.

Uċuħ tal-ġirien, skantati u maħsudin, jixirfu bis-serqa minn wara l-koxox tal-bibien.

10. ĠEWWA. FIL-KAMRA TAL-KERREJJA.

FONZU *jitfaċċa bħal sajjetta fil-bieb, għajnejh imberrqin jiġru mill-ewwel fuq it-tebut.*

ROŻA

(safra mewt - trodd is-slaleb)

Madonna Santissma - dan hu!

(turi lejn IX-XIĦ)

FONZU

Hu? X'int thewden!?

ROŻA

Hu dan! Santa Barbara! Dan hu qed ngħidlek!

(tinġibed lura lejn il-bieb)

Irxoxta! Reġa' rxoxta!

FREDU

(jersaq lejn it-tebut)

Minn hawn ġej il-ħoss kieku... U din - din donnha qalbu - qalbu tħabbat! Dan mhux mejjet, Fonz!

FONZU

X'intom tħawdu! Ma jistax ikun!

Jersaq lejn it-tebut, aktar imgħaddab milli mbeżżaʼ.

FREDU

Ismagħha! Din qalbu!

ROŻA

Reġaʼ rxoxta! Rejkwe maternam skant impaċe! Irxoxta!

IT-TIFEL *iqum mill-art u jiġri 'l barra.*

IT-TIFEL

Irxoxta!

(jgħajjat ferħan)

In-Nannu rxoxta! In-Nannu reġaʼ rxoxta!

LEĦEN IT-TIFEL JINSTEMAʼ JIRBOMBJA U JIDWI MAL-KERREJJA KOLLHA: "IN-NANNU RXOXTA!"

FREDU

(mibluħ ħdejn IX-XIĦ*)*

Din qalbu qed ngħidlek, Fonz - afli dan mhux mejjet!

FONZU

X'jiġifieri mhux mejjet imma! Dan mejjet ħallejtu jien! ...Mur żomm lil dak it-tifel qabel jagħmel xi waħda!

Fil-bieb jitfaċċaw IŻ-ŻAGĦŻUGĦ *u* T-TFAJLA.

ŻAGĦŻUGĦ

Skużi, imma dal-ħoss minn hawn ġej?

FREDU
(lil FONZU*)*

Rajtx! Huma wkoll qed jisimgħuh! Din qalbu!...

FONZU

U x'jimpurtani minn qalbu l-ħadra li kellu! Dak mejjet u roddlu salib ammen! Ma ġibniex tabib aħna? M'eżaminahx u kkonferma li miet? Sa ċ-ċertifikat iffirma! Fejn hu - mhux għandek kien?...

FREDU
(joħroġ iċ-ċertifikat mill-but)

Hawn...

FONZU
(jaħtafulu)

Hemm ara! Aqraw! Dak mejjet - tafu taqraw jew ma tafux? Dak mejjet!

FREDU

Uffiċjalment - legalment, iva, imma...

FONZU

Eh, imma xejn! La uffiċjalment u legalment dan mejjet - mejjet ikollu jibqa'!

FREDU

Għajnejh ma fetaħhomx kieku...

FONZU

U lanqas jiftaħhom! Minn dejjem ma kienx jaħmilni dak! Kien jaf li qatt ma vvutajtlu! Għalhekk baqa' ħaj, sena wara l-oħra - biex

ipattihieli u ma jħallinix nikri dan l-appartament! U issa li jinsab id-dinja l-oħra - in-nar tal-infern igerrimlu ruħu! - issa li għamilna minn kollox biex nagħmlulu difna papali, issa se jkompli jitfagħli l-bsaten fir-roti. Ma jaħmilnix jarani naqla' erba' soldi!

ROŻA

Dan xogħol id-dimonju, barra minn hawn is-siegħa ta' dal-ħin!

ROŻA *trodd aktar slaleb.*

IŻ-ŻAGĦŻUGĦ *u* T-TFAJLA, *ma jissugrawx jidħlu fil-kamra, jagħmlu bħalha, ipnotizzati.*

FONZU

Dimonju jew xitan, mhux se nħallih iqajjimuli mill-mewt! Hawn għandi dil-karta...

(iferfer iċ-ċertifikat tal-mewt)

...u biha u bih b'kollox nibqa' sejjer saċ-ċimiterju, ukoll jekk ikolli nħaffirlu fossa jien stess! Qed tisma' ja xiħ żmagat, lili ma tagħmilhielix - u daqshekk!

FREDU

X'għandu hemm?

(juri lejn il-gwarniċ f'idejn IX-XIĦ*)*

Dak kif ġie hemm?

FONZU

Intom tafu! Jien magħkom fdajtu. Imma lanqas ma' kadavru ma tista' tafdakom intom li ma ssibux mezz u tqajmuh!

FONZU *jissielet biex jipprova jieħu l-gwarniċ minn idejn* IX-XIĦ, *iżda għalxejn.*

ROŻA

Santa Barbara! Dan invażat! Daħal xi xitan ġo fih żgur! Min jaf kieku nibgħatu għall-Arcipriet - jitfagħlu ftit ilma mbierek?...

FONZU

Ħallik mill-Arċipriet! Ara int ma tifhimx, Roż! Din kwistjoni purament medika! La ċertifkat ta' tabib lawrejat u kompetenti jistabbilixxi li dak legalment jinsab mejjet, ebda dimonju mhu se jqajmu. Dak mejjet u s'għada hawn inkun krejtu jien. Ġa ftehemt kollox ma' das-sinjur...

ŻAGĦŻUGĦ

Isma', imma jekk dak ikun għadu hawn - jekk għadu ħaj...

FONZU

Ħaj!? Mela tassew ma tafx taqra int, jew? Hawn, ara.

(ideffislu ċ-ċertifikat taħt imnieħru)

Trombosi kurunarja. Kuntent? Jekk ma tmurx id-dinja l-oħra bi trombosi, biex trid tmur?

TFAJLA

Imma skużi, dal-ħoss - din mhux qalbu? Ismagħha...

FONZU

Isimgħu tafux; jekk beħsiebkom terġgħu lura

minn kelmtkom għiduli tibżgħux. Insib lil min nikri - jekk taqtaʼ nsibx! Intom tibqgħu bʼxiber imnieħer iżda, bla saqaf fuq raskom! U tistgħu tmorru tixxejru - intom u r-rewmattiżmu, id-diabete u l-kostipazzjoni tagħkom bʼkollox!

ŻAGĦŻUGĦ

Ismaʼ skużi, qiegħed forsi tinsinwa xi ħaġa?...

TFAJLA

(fuq kliemu - lil FONZU*)*

Int min qallek li reġaʼ bdielna wara kollox?

ŻAGĦŻUGĦ

(deċiż)

Dak iżda *(juri lejn it-tebut)* dak ma jistax jibqaʼ hawn!

FONZU

U ma jibqax! Sʼgħada jkun taħt ħames piedi terrapin - nagħtikom kelmti - kelma taʼ Fonzu l-Broxk!

ŻAGĦŻUGĦ

Basta. L-aqwa li jsir kollox legalment u regolari.

FONZU

Legalmentissmu! Regolarissmu! L-aqwa ċ-ċertifikat! Dan l-aqwa. U intom ukoll, Roż, Fred - aħsbu għal raskom tafux. Wara kulma ħejjejna, wara dik il-propoganda u l-ispiża kapitali li ħriġna ma nistgħux immorru lura issa...

FREDU

Għaliex?...

FONZU

Tistaqsini għaliex? Minħabba din, Fred!

(juri lejn il- kaxxa tal-ġbir)

Għalhekk, Fred. U minħabba dawn, Roż.

FONZU *jeħodlha mill-but tal-fardal xi boroż bil-biċċiet tal-għonnella mqattgħa u xi santi.*

FONZU

...Minħabba kollox, jekk qed tifhmuni, Roż.

ROŻA

Fhimtek, Fonz. Dan xogħol id-dimonju. U jien mara tal-galbu u ma nħalli ebda dimonju jidħolli fl-affarijiet tiegħi.

FONZU

Mara int, Roż! Ftehemna mela eh, Fred?... Kollox bħal qabel għadu...

FREDU

Bħal qabel?...

(ixengel rasu -
donnu qed jistenbaħ minn ħolma)

Bħal qabel, iva. ...Għalxejn, Fonz. Rebħilna, m'intix tara?

FONZU

X'rebaħ?... X'int thewden issa int?

MINN BARRA L-KAMRA SADANITTANT TIBDA TINSTEMA' L-GĦAGĦA TAN-NIES TILGĦIN IT-TARAĠ.

FONZU *jħares lejn il-bieb inkwetat.*

FREDU

Hu rebaħ. Hawn se jibqa' dan, Fonz. Ismagħha qalbu!...

FONZU

Razztek il-miġnuna l'għandek nisma', Fred! Irraġuna ftit; dak miet u spiċċa!...

FREDU

Le, le Fonz. Hawn għadu - hawn jibqa'. M'intix tifhem - dak ma mietx - ma jmut qatt! Hawn se jibqa' – ċens perpetwu!

FONZU

Ibleh! Miġnun! Ara jfettillek tgħallatni issa, Fred! Hawn irrid nikrih!...

L-GĦAGĦA TAN-NIES WASLET WARA L-BIEB SEW.

FONZU

...Hemm xi l-mniegħel qed jiġri!?... Tgħid?... Magħmula tagħna! Dak l-imgħarraq tifel, Roż! Għamilhielna! Għedtlek mur żommu!...

FONZU *jiġri lejn il-bieb iżda qabel ma jilħaq jasal jinfetaħ il-bieb u jidħol xprunat* IT-TIFEL.

FONZU *jħaffef jipprova jagħlaq warajh iżda* l-ĠIRIEN *diġà bdew deħlin, irossu u jinbuttaw fost għajjat ta' "Irxoxta! Irxoxta!"*

IT-TIFEL

(jiżfen madwar it-tebut)

Ġejjin, Ma! Ġejjin! In-Nannu rxoxta! In-Nannu rxoxta!...

ROŻA

(taħtfu u ttih ġo rasu)

Ja xitan l'int! Xitan!

IL-ĠIRIEN *tal-kerrejja jidħlu fil-kamra - għalxejn* FONZU *jipprova jżommhom.*

FONZU

Fejn deħlin? Ibqgħu hemm! Hawn jien is-sid!...

WAĦDA MILL-ĠIRIEN

(tferfer biljett tal-lottu f'idejha)

Telgħuli! Dawk in-numri tas-Sa Kunċett - telgħuli, Roż! Miraklu! Tern bl-eniebi!

IL-ĠIRIEN

Miraklu! Irxoxta! Fejn hu, Roż? Ħallina narawh, Fonz! Miraklu! Irxoxta!

FONZU

(ma jistax iżommhom)

Le! Mhux tassew! Għandkom żball! Dak mejjet! Għandi ċ-ċertifikat! Dak mejjet! Trombosi kurunarja!.. Mejjet dak!

Issa L-ĠIRIEN *daħlu mewġa waħda fil-kamra - kulħadd idur mat-tebut – uħud jinżlu għarkupptejhom, oħrajn jitfgħu l-fjuri - għajjat ta' "Miraklu! Miraklu! Reġa'*

rxoxta!"

FONZU

(kważi jokrob)

Għandi ċ-ċertifikat! Iċ-ċertifikat!...

Tard wisq.

11. ĠEWWA. IT-TROMBA TAL-KERREJJA.

It-tromba tal-kerrejja mimlija NIES *tilgħin, jiffullaw, jgħajtu mistagħġbin.*

Isfel nett, QASSIS *jipprova jgħaddi waqt li kulħadd iross fuqu, jgħidlu l-ġrajja tal-għaġeb.*

12. ĠEWWA. IL-KAMRA FIL-KERREJJA.

Il-kamra ffullata nies, ROŻA *qiegħda ddur tqassam is-santi tas-Sa Kunċett.*

FONZU *jokrob,* IT-TIFEL*, mistoħbi taħt is-sodda, josserva kollox, bejn jibki, bejn jidħak.*

FREDU

(iressaq wiċċu qrib lejn IX-XIĦ *-*
ineħħilu n-nuċċali tax-xemx)

X'hemm, Zi? Hawn għadek, hux tassew?... Qed nieħu gost - bis-sod taf. Wara kollox, naħseb kellek raġun int. Forsi kelli nilgħabhom jien ukoll dawk in-numri wara kollox, Zi. Jien ukoll...

IX-XIĦ*, il-gwarniċ marsus fuq sidru, wiċċu maskra ta' sliem, għajnejh magħluqa, ma jitħarrikx.*

QALBU IŻDA QIEGĦDA TĦABBAT regolari u soda daqs qatt qabel.

Il-ħoss tagħha jitħallat mad-DAQQ STUNAT TA' "IL-MALTIJA" sa

IT-TMIEM

INDIĊI TAX-XENI

ĊENS PERPETWU

1. Barra. Fiċ-ċimiterju – Binhar. 43
2. Ġewwa. Fil-kamra tal-kerrejja – Filgħaxija. 43
3. Ġewwa. It-tromba tat-taraġ tal-kerrejja f'nofs dalma. 46
4. Ġewwa. Il-kamra fil-kerrejja. 47
5. Ġewwa. Il-kamra fil-kerrejja. 73
6. Ġewwa. Il- kamra tal-kerrejja – Billejl. 74
7. Ġewwa. Il-kamra fil-kerrejja – Filgħodu 83
8. Ġewwa. Il-kamra fil-kerrejja. 104
9. Ġewwa. It-tromba tal-kerrejja. 113
10. Ġewwa. Fil-kamra tal-kerrejja. 113
11. Ġewwa. It-tromba tal-kerrejja. 122
12. Ġewwa. Il-kamra fil-kerrejja. 122

Skart

Ċens Perpetwu